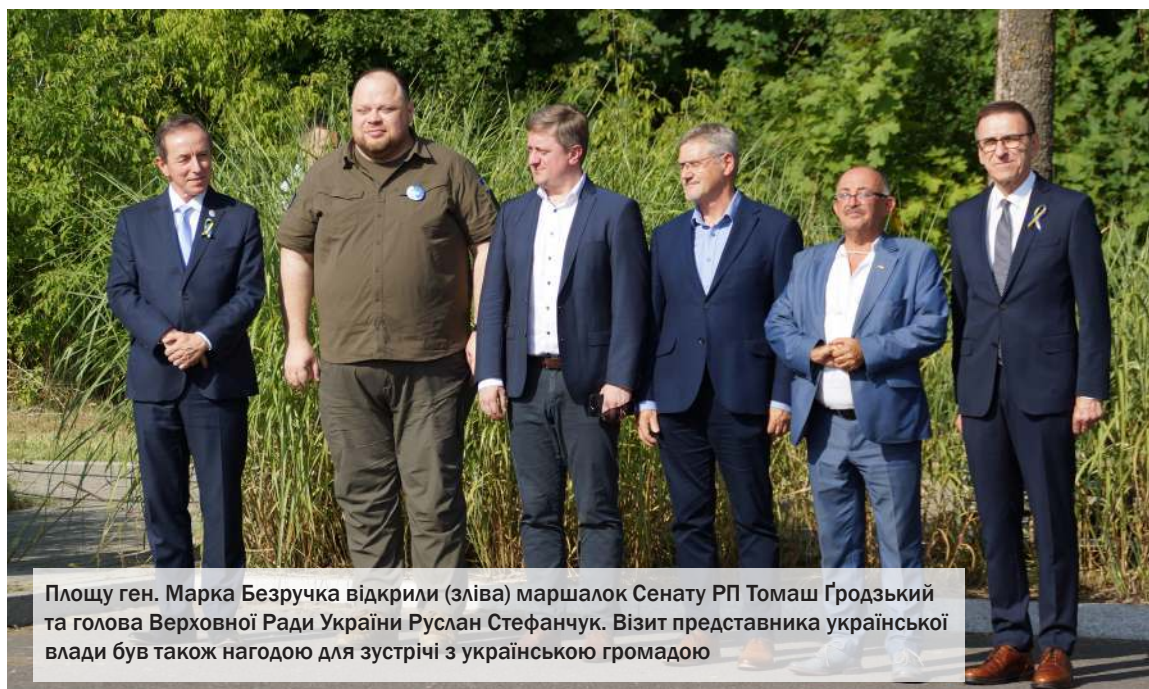

Наше Слово

PIK LXVII № 38 (3397) ВАРШАВА, 18 ВЕРЕСНЯ 2022 РОКУ
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Площу ген. Марка Безручка відкрили (зліва) маршалок Сенату РП Томаш Ґродзький та голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук. Візит представника української влади був також нагодою для зустрічі з українською громадою

В Ольштині вшанували генерала Марка Безручка

Площа і кільце в Ольштині отримали ім'я генерала Української Народної Республіки Марка Безручка. Урочисте відкриття здійснили 28 серпня голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук та з польського боку – маршалок Сенату Томаш Ґродзький.

В урочистості взяли участь посол України в Польщі Василь Зварич, віцемаршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Мирон Сич, мер Ольштина Пйотр Ґжимович та інші високопосадовці.

Площа та кільце знаходяться в кінці вул. Пстровського у напрямку міста Щитно та кільцевої дороги. Ольштин став черговим після Варшави, Вроцлава, Кошаліна та Гданська містом, де в публічному просторі вшанували Марка Безручка. Маршалок Томаш Ґродзький зауважив, що генерал є героєм обох народів: «Він в часи складних польсько-українських стосунків показав, що наша боротьба проти комуністичного поневолення є сильнішою за взаємні суперечки». Руслан Стефанчук, зі свого боку, зауважив, що урочистість є нагодою продемонструвати світу, що історія вкотре об'єднує поляків та українців. І нині українці знов б'ються за майбутнє усього цивілізованого світу: «Як і сто

років тому, наші народи, армії та президенти об'єднані у боротьбі за вільний світ». За його словами, уважне ставлення до історії дасть змогу побудувати спільне майбутнє двох наших народів.

До відзначення генерала доклали неабияких зусиль голова Ольштинського відділу ОУП Степан Мігус: «Мене завжди прикро вражало, що при відзначеннях так званого «Дива над Віслою» обминали увагою участь українців, в тому числі генерала Марка Безручка, який, обороняючи місто Замостя, зміг зупинити кінну армію Бюдонного у поході більшовиків на Варшаву», – говорив про мотиви вшанування Степан Мігус. Ініціатори прагнули, щоб в публічному просторі столиці регіону було місце, яке нагадуватиме про спільних, важливих для обох народів героїв. Степан Мігус також повідомив, що наразі триває обговорення встановлення на площі меморіальної дошки із зображенням генерала та пам'ятним написом. Перші зго-

ди, в тому числі з польського Інституту національної пам'яті, вже отримано. Голова сподівається, що дошку вдасться встановити вже у жовтні цього року, приурочивши подію до роковин Марка Безручка (герой народився 31 жовтня 1883 р. в Токмаці на Запоріжжі). Тож до ініціативи його додаткового вшанування у столиці Вармії та Мазур приєдналася Всеукраїнська федерація «Спас» із Запоріжжя, яка вже багато років співпрацює з Ольштинським відділом Об'єднання. «Вірю, що це місце знаходитиметься під опікою наших шкіл, церкви та загалом громади, і під час відзначень роковин «Дива над Віслою» або самого генерала Марка Безручка люди тут зустрічатимуться і горітимуть лампадки», – підсумував Степан Мігус. В межах ознайомлення з долею української громади у Польщі він передав голові Верховної Ради України книжку Євгена Місила «Табір Явожно. Злочин не покараний».

Після урочистостей на площі почесні гості взяли участь у кампусі «Польща майбутнього», який проходив цими днями у студентському містечку Кортово в Ольштині. Подія вже вдруге відбувається з ініціативи мера Варшави Рафала Тшасковського. У кампусі беруть участь політики, представники місцевої влади, журналісти, митці, науковці, а насамперед – молодь. На зустрічі з нею маршалок Томаш Ґродзький підкреслив: весь демократичний світ знає про те, що російський імперіалізм і тероризм треба зупинити: «Злочинці, люди шалені, терористи – з ними не ведуть переговори, їх перемагають», – відзначив Томаш Ґродзький. Він підкреслив, що мусить бути повна капітуляція росії, а перемовини можуть початися лише з виходом останнього російського солдата з української території.

ПОДІЇ

▲ Члени комісії голосують за збільшенням коштів для нацменшин

Більше грошей для нацменшин

Комісія нацменшин Сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства хоче збільшити кошти для нацменшинних організацій. Постанову у цій справі ухвалили на візному засіданні 20 серпня у Банях-Мазурських під час заходу «Барви української культури».

У постанові комісія звертається до президії Маршалківського управління про збільшення у розмірі 30%. «На жаль, держава виділяє щоразу менше коштів для нацменшин. Ми з цим не згодні. Тому вважаємо, що потрібна реакція регіонального самоврядування і підтримка всієї громади», — сказав Ярослав Слома, голова комісії. Він зауважив, що цього року польський уряд уже порушив конституційні права німецької нацменшини, відібравши дві години навчання німецької мови як рідної та зменшивши кошти, виділені на це. «Сподіваюся, що час таких неконституційних дій незабаром мине», — відзначав Ярослав Слома. На його думку, кошти, які отримають меншини на Вармії та Мазурах, а це в основному українці та німці, дозволять краще виконувати завдання, пов'язані з культурою та збереженням ідентичності. «Це все збагачує й польське суспільство. Я пишаюся тим, що Польща в минулому була багатонаціональною державою», — говорив Ярослав Слома.

Члени комісії згадували в Банях-Мазурських й про підтримку України. Голова Ярослав Слома повідомив, що у вересні на запрошення комісії до Ольштина завітають представники козаків із Запоріжжя, які сьогодні здебільшого перебувають на фронті. В Ольштині вони візьмуть участь у конференції, яка стане проявом солідарності і підтримки України в боротьбі з окупантом. Співпраця Вармії і Мазур та підтримка козаків відбуваються від самого початку війни в межах Комітету солі-

дарності Гданськ — Запоріжжя. Серед його членів — Ярослав Слома та Степан Мігус, голова Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі.

Про допомогу Україні говорила й членкиня комісії Тереза Астромович-Лейк. Вона як науковий працівник з 2015 р. координує співробітництво Вармінсько-Мазурського університету та Львівської політехніки. Пані Тереза зауважила, що попри війну і надалі відбуваються стажування і налагожені наукові контакти. Цього року партнерам вдалося організувати черговий Польсько-український науковий форум. «Свої наукові контакти я використовую для допомоги Україні. З початку війни мені вдалося організувати два генератори струму для Києва, препарати для лікарні у Львові, харчі для біженців у Ольштині тощо. Забезпечуємо також допомогу для чотирьох студентів, які через війну залишилися у Ольштині», — розповідає науковиця. — «Ці студенти не мають статусу біженців, бо не перетнули кордон після 24 лютого. Наразі вдалося знайти їм роботу. Це важливо, бо близькі в Україні не можуть їм допомагати. Для студентки з Маріуполя вдалося зібрати кошти на стипендію, в межах якої вона пройшла курс створення і обслуговування баз даних. Я сподіваюся, що це допоможе дівчині забезпечити себе фінансово», — підсумувала Тереза Астромович-Лейк. Вона переконана, що Україну та українців слід підтримувати, в тому числі через те, що всі ми маємо спільний світ цінностей. ■

Допомога українській армії

Купили джип і збирають на наступні

Збишко Гомза, заступник голови Сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства, збирає кошти на закупівлю машин типу джип для української армії. Збір проводиться на rzutka.pl під заголовком «Auta Terenowe Dla Armii Ukraińskiej!».

Підприємці про акцію можна знайти на сторінці в фейсбуці Збишка Гомзи. Збір триватиме до листопада. Наразі вдалося зібрати понад 7 тис. зл. із запланованих 25. Ініціатива з'явилася у серпні, коли Збишко Гомза з командою завезли чергові 6 тонн гуманітарної допомоги в Україну. Там вони зустрілися з представниками української армії і почули про нестачу джипів. «Їх використовують не лише для транспортування поранених, але й для швидкого реагування на полі бою», — розповідає ініціатор збору. За зібрані наразі кошти вже купили один позашляховик. Це корейський SsangYong Rexton. Обрати і придбати саме це авто допоміг фахівець Мирослав Стемпняк. Він відзначає, що українська армія потребує міцних і витривалих машин з дизельним двигуном. Водночас вони мають бути новими і надійними. Тому обрали Rexton, який використовує перевірену технологію компанії «Мерседес». «Якщо українські солдати скажуть, що автівка їм підходить, то через свої зв'язки у Німеччині шукатимемо наступні», — каже

Мирослав Стемпняк. Він також розповідає, що кошти, які вдається зекономити при купівлі авто, вкладатимуть у його технічний огляд та основний ремонт. Так сталося з Rexton'ом, який пройшов техогляд, механіки поміняли фільтри, масло і підготували авто до передачі в Україну. Продавець цього джипа спочатку хотів 25 тис. зл., але коли почув про його призначення, погодився віддати машину за трохи більш ніж 6 тис.

Слід відзначити, що авто на фронті мають «недовге життя», тож ініціатори хочуть придбати їх якнайбільше. «Прощу добродіїв з Польщі, США, Канади та усього світу про підтримку нашої акції. Чим більше коштів зберемо, тим більше машин зможемо вислати українській армії!» — закликає Збишко Гомза. За його словами, ЗСУ вкрай потрібні міцні машини, аби товкти московського окупанта.

Перший із закуплених позашляховиків на початку вересня потрапив в Україну. Його передання відбулося у Львові. Джип служитиме на Донбасі в медичних службах української армії. ■

▲ Один джип, закуплений в межах збірки, вже потрапив в Україну

Продовження з 1 сторінки

Голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук розпочав свій виступ польською мовою, за що отримав гарячі оплески. Він підкреслив, що молодь у кожній державі є її майбутнім, надією та капіталом. Дякуючи за солідарність, він сказав: «Те, що кожен з вас і ваші близькі зробили для мого народу, дуже цінно. Повірте мені, українці завжди пам'ятатимуть про підтримку, яку надало їм польське суспільство». Руслан Стефанчук також подякував польській владі за передання озброєння.

Після виступу запитання промовцям ставили молоді люди, в тому числі українці, які мусили втікати від війни. У голови Верховної Ради вони хотіли дізнатися, звідки береться снага до боротьби, як можна надалі допомогти Україні, перед якими викликами стоїть наразі українська економіка тощо. Руслан Стефанчук запевнив, що українці не втомляться війною

аж до цілковитої перемоги і водночас демонструватимуть світові силу демократичних цінностей. Прагнення до боротьби, за словами українського політика, підживлює і відчуття солідарності з західним світом. «Сила кожного з нас — це сила кожного з вас», — сказав він молодим учасникам зустрічі. На запитання щодо допомоги Руслан Стефанчук зауважив: «Головною і надалі залишається потреба у гуманітарній і волонтерській допомозі, підтримка інформаційна і поширення правди». Голова закликав молодь будувати дружні стосунки між народами і «протиставляти себе варварству, яке іде зі сходу». Руслан Стефанчук зауважив, що більшість росіян підтримує війну, а це відсуває у часі можливий момент її завершення. Крім того, як зазначив голова Верховної Ради, росіяни в основному борються не з українською армією, а з цивільним населенням, бомблячи їхні оселі вночі, коли люди сплять. «Ми не могли збагнути: що ж трапи-

лося зі звичайними росіянами? Чому не проявили гуманізм? А виявляється, що телевізор переміг можливість думати. Пропаганда випрала їм мізки так, що вони не в змозі адекватно аналізувати будь-яку інформацію», — говорив Руслан Стефанчук. На його думку, військова боротьба з окупантом — це перша частина шляху до зміни російського суспільства. Черговим етапом може стати велика опозиція усередині росії, яка була б спроможна пом'якшити владу.

Що стосується економіки, політик зауважив, що вона, звісно, не в найкращому стані, але український бізнес працює. Крім того, Україна спроможна експортувати сільськогосподарську продукцію завдяки розблокуванню морських портів. Руслан Стефанчук запевнив, що країна згортатиме економічну співпрацю з московією, а можливості розвитку бачить у виробленні і продажу енергії. «Ми запрошуємо всіх до відбудови України!» — закликав Руслан Стефанчук.

Крім того, політик розповів про принципи функціонування російської пропаганди. Вона спочатку «атакує телевізором» сусідні країни, а потім росіяни постачають туди дешеву енергію. Після цього — скуповують політиків, медіа. Наступний етап — введення російських танків. Україна, розуміючи цей механізм, ще до війни закрила канали з російською пропагандою та закликала кібервійська до боротьби з російською навалою в інформаційному просторі. Україна також блокує їхню активність у власних соцмережах. «Робимо все, аби підступна російська брехня не потрапила до українців. І Європа теж має так вчинити», — запевнив Руслан Стефанчук. І його польський колега Томаш Гродзький звернувся до молоді з закликом доєднатися саме до боротьби з російською дезінформацією у інтернеті.

Сторінки підготував
Григорій СПОДАРИК

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Хочеш виступити
на сцені JarmaRock FEST?

Організатори JarmaRock FEST у Гданську запрошують артистів з України взяти участь у цьогорічній едиції фестивалю. Нагадаємо, що JarmaRock FEST (раніше «Український молодіжний ярмарок») — це фестиваль української музики та театру, який щороку відбувається з 1977 року.

«Якщо ти співаєш, граєш на музичному інструменті або ж реалізуєш себе в будь-якому іншому артистичному напрямку — тоді ми шукаємо саме тебе!» — заохочують до співпраці організатори.

Всім, хто хотів би стати учасниками, слід заповнити анкету. Цьогорічний JarmaRock FEST відбудеться 18-19 листопада у клубі B90 в Гданську.

Анкета для заповнення знаходиться на фейсбук-сторінці JarmaRock FEST.

Президент України отримав
нагороду «Людина року» у Польщі

Фото з сайту Канцелярії Сейму (автор Лукаш Бласкевич)

6-8 вересня у польському містечку Карпач проходив XXXI Економічний форум — найбільша конференція такого типу у Центральній-Східній Європі. Щорічною традицією економічного форуму є вручення нагород «Людина року», «Компанія року» та нагород Головної торговельної школи та Полонійного форуму. Цьогоріч титул «Людина року» здобув президент України Володимир Зеленський. Нагороду від імені президента України отримав посол України в Польщі Василь Зварич.

«Ця нагорода — для народу та армії України. Оскільки українці виборюють найважливіше: свою волю та незалежність!» Дипломат процитував рядок із польського гімну: «Со nam obca przemoc wzięła, szabłą odbierzemy» («Що у нас чужа сила забрала — шаблею відберемо»).

«Вірю, що ми переможемо! І це буде наша спільна з Польщею перемога», — наголосив посол України,

який отримав нагороду з рук віцемаршалка Сейму Польщі Ришарда Терлецького.

Варто нагадати, що минулого року на Економічному форумі нагороду отримало українське суспільство за «витривалість» у протидії російському агресору.

Українця висунули на здобуття
нагороди ім. Ольги Керстен-Матвін

Ігоря Горківа, голову Перемиського відділу Об'єднання українців у Польщі, висунули на здобуття нагороди ім. Ольги Керстен-Матвін. Щороку Фонд Баторія присуджує її громадським активістам за діяльність на благо біженців та людей з досвідом вимушеної міграції, особливо дітей та молоді.

Ігор Горків є випускником ліцею Тараса Шевченка з українською мовою навчання у Білому Борі та факультету української філології у Варшавському університеті. Декілька років очолює Перемиський відділ ОУП. Він, як читаємо на сайті Фонду, є координатором діяльності Народного дому у Перемишлі та Пункту соціальної інформації та допомоги Україні, в якому команда з понад 800 волонтерів та активістів від самого початку повномасштабної кризової ситуації реагує і постійно надає різноманітну допомогу. Українець з Перемишля також є випускником програми підтримки молодіжних лідерів української меншини в Польщі, польської меншини в Україні та кримських татар. «Він представляє голос українців під час кризи, пов'язаної з біженцями, на зустрічах з політиками, ЗМІ, представниками громадських організацій, на демонстраціях, дебатах і дискусіях», — читаємо на сайті Фонду Баторія.

Переможця буде оголошено 17 вересня. Саму нагороду вручать лауреатові/тці 22 вересня. Перед церемонією відбудеться дискусія про політику Польщі щодо біженців та мігрантів «Відсутня. Польська міграційна політика».

ЗСУ передали надлишок
з польського збору на «Байрактар»

6 вересня Славомір Сераковський — журналіст та організатор польського збору на «Байрактар» повідо-

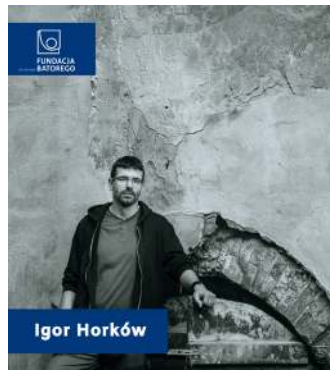

Фото з фейсбук-сторінки Фонду Баторія (авторка Анна Бединська)

мив на своїй фейсбук-сторінці, що зібрані понад заплановану суму кошти вже перерахували на рахунок Збройних сил України. ЗСУ отримали додатково 2,3 мільйона злотих.

Нагадаємо, що у Польщі 22,5 мільйона злотих, потрібні на закупівлю безпілотної турецької виробництва, вдалось зібрати менш ніж за місяць. Після досягнення мети організатори оголосили, що збір буде відкритим ще декілька днів. За цей час додатково вдалось зібрати ще 2,3 мільйона злотих. Саме цю суму і було передано на рахунок Збройних сил України. Як ми вже писали, після завершення збору турецька фірма Байрактар офіційно заявила, що «Байрактар», на який збирали гроші поляки, вони передадуть Україні безоплатно.

Джамала стала учасницею польської
розважальної телепрограми

29 серпня на польському телеканалі Polsat розпочався новий сезон телешоу «Танці з зірками» (Taniec z Gwiazdami), в якому бере участь співачка Джамала. Як повідомило Посольство України в Польщі, українка стала першою закордонною учасницею польського конкурсу «Танці з зірками» за усі сезони програми.

Участь співачки у шоу має благодійний сенс — разом із Фондом POLSAT буде проведено акцію зі збору коштів для українських дітей, які постраждали внаслідок російської військової агресії в Україні. Фонд POLSAT запустив спеціальний рахунок для збору коштів під час показу шоу наживо.

«Моя головна мета — аби світ не забував про війну в Україні. Всі бачимо, що зацікавлення цією темою слабшає, але ми не маємо цього допускати. Війна триває, і щодня російські ракети вбивають українців та українців. Коли я давала відповідь на це запитання, сирени сповістили про повітряну тривогу в країні. Як і багато інших артистів, я роблю все, що можу, аби підтримати Україну. Це моя щоденна робота. Я борюся не лише за свій дім, але і за майбутнє моїх дітей», — так відповіла для телеканалу Джамала на запитання, чому вирішила взяти участь у конкурсі. Для першого ефіру співачка обрала синьо-жовту сукню.

«Танці з зірками» виходять щопонеділка о 20:05 на телеканалі Polsat. Щоб підтримати своїх улюблених танцюристів, слід висилати смс-ки. Участь у голосуванні можуть брати глядачі, які перебувають на території Польщі.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**

Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

Ювілейний концерт чоловічого хору «Журавлі» у Кракові

4 вересня о 16:00 в залі Краківської філармонії відбувся ювілейний концерт чоловічого хору «Журавлі». На заході були присутні поважні гості: генеральний консул України у Кракові В'ячеслав Войнаровський, заступник голови Головної управи Об'єднання Андрій Комар, голова краківського гуртка ОУП Андрій Олійник. Крім того, було відзначено низку діячів, що плекали українську культуру та зробили вагомий внесок в її підтримку у Польщі: це отець Петро Павлище, Роман Любинецький, Марія Шлянта, Маргарита Цюрик, Марія та Ігор Юзвяківи, Олександра Михайленко, Роман Качмар, Ольга Кіх-Маслей, Ярослав Михалик, сестра Любомира Чабан та Кристіан Томанка. Важко уявити інший захід, на якому б зустрілося стільки видатних особистостей.

Історична довідка:

«Журавлі» — репрезентативний чоловічий хор Об'єднання українців у Польщі, заснований 1972 року Михайлом Струмінським. Першим диригентом став Ярослав Полянський — відомий український суспільний діяч родом з Лемківщини. Зараз хор об'єднує 53 співаків з усієї Польщі та виконує найвідоміші композиції української хорової класики, українські церковні, історичні та народні пісні.

Перша репетиція хору відбулася в лютому 1972 року в Сьрудборові під Варшавою (сьогодні це частина міста Отвоцька). В ній взяло участь 35 майбутніх хористів. Перший концерт відбувся в лютому того ж року в концертному залі Державної вищої музичної школи у Варшаві. Від 1983 року диригентами були випускники музичних академій в Польщі та Україні: Роман Ревакович, Роман Радзівонівч, Ярослав Левків та Ярослав Вуйчик, який і досі очолює хор. Роками з колективом співпрацювали і виступали концертмейстри: Анна Салій-Туз, Наталія Ревакович, Оксана Масна та Ірина Губ'як.

В цьому році хору «Журавлі» виповнилось 50 років, і за свою історію він об'єднав понад 200 хористів. Цікаво, що серед його учасників, окрім поодиноких винятків, немає професійних співаків. Це представники різних професій, які не пов'язані з музикою: лікарі, програмісти, чиновники, фермери, інженери та інші. Їх об'єднує приналежність до української нацменшини та любов до своєї культури і хорового співу. У турне хор гастролював у багатьох країнах, серед яких Словаччина, Югославія, Бельгія, Голландія, Німеччина, Італія, Велика Британія, Сполучені Штати Америки та Канада.

Як минув концерт:

На диво, зал був без аншлагу, що могло здивувати глядачів, які прийшли послухати хор «Журавлі» вперше, адже слава про цей колектив лунає далеко за межами Польщі. Але атмосфера панувала дружня, було зрозуміло, що зібралися люди, які знайомі багато

років та не вперше відвідують концерти українського колективу.

Після урочистої частини хористи у чорному вбранні відкрили концерт піснею, присвяченою українським героям, що віддають свої життя заради вільної Батьківщини у російсько-українській війні. Пісня закінчилась колективною хвилиною мовчання на вшанування наших воїнів. Після цього пролунало багато духовних та історичних творів. Слухачі були настільки сконцентровані на виступі, що, здавалось, було чути серцебиття кожного з них.

Після перерви розпочалась друга частина концерту, присвячена козацьким та бойовим пісням, тож хор змінив класичні костюми на шаровари та вишиванки. В цій частині було багато композицій за участі солістів, що дало змогу досягнути силу співаків. Після деяких пісень зал вставав в оваціях, іноді лишався зі сльозами сидіти. Енергетика чоловічого хору «Журавлі» повністю захопила публіку. І якщо до концерту хтось міг скептично ставитись до подібної форми мистецтва, то по завершенні глядачі дружно вишикувалися в чергу за фірмовими дисками колективу.

Після концерту Андрій Олійник вручив подяку диригенту хору — Ярославові Вуйцику — за вагомий вклад не лише в збереження традицій, а й у популяризацію справжньої української культури на світовій арені. Генеральний консул України у Кракові В'ячеслав Войнаровський додав: «Я маю велику честь втретє бути в дипломатичній місії у Польщі та вкотре насолоджуватись співом хору „Журавлі“, який вважаю одним з головних символів українців у Польщі».

Урочистий концерт минув надзвичайно потужно, не лишивши байдужим жодного глядача, проте він точно заслуговував на більшу масовість і нові обличчя. Тож відвідайте українські концерти, підтримуйте нашу культуру та транслюйте її світу, бо вона неперевершена та унікальна! ■

Нія НІКЕЛЬ

Фото надано Генеральним консульством України в Кракові

ПОДІЇ

Фото авторки статті

▲ Освячення іконстасу

Будьмо сильні вірою!

Воля-Міхова, Голучків, Жерниця, Креців, Новий Диків, Станькова, Старий Диків, Мичків, Тискова... Саме з цих місцевостей 75 років тому було насильно виселено їхніх мешканців і доправлено до невеличкого села Білиця, що неподалік Білого Бору.

Фото з архіву авторки статті

▲ У центрі – владика Володимир Юшак та найстаріший свідок акції «Вісла», Стефанія Вінницька, у колі родини. Стефанія Вінницька родом з Голучкова й нині має 91 рік

Прізвища в'язнів не будуть забуті

В українській школі у Бартошицях 25 серпня відбулася зустріч з істориком Євгеном Місилом та презентація його нової книжки «Табір Явожно. Непокараний злочин». Подію організувала директорка школи та методистка навчання української мови Любомира Тхір.

Євген Місило розповів, зокрема, про початки акції «Вісла», перші арешти, жорстокі допити і примушування визнати приналежність до УПА. Людей судили без конкретних закидів. Історик зауважив, що в'язнів відразу не везли до Явожна, а залишали за 5 км від табору. Звідти вони йшли пішки, що було запланованим спектаклем для місцевого населення. Про них казали, що це йдуть українські бандити, які вбили генерала Кароля Сверчевського. У результаті місцеві поляки обплывували в'язнів, кидали у них камінням. В'язням спереду колони часто давали у руки якісь заржавілі карабіни – аби люди бачили, що це небезпечні озброєні бандити.

До Явожна українці потрапляли не лише в результаті фальсифікованих судів. Наприклад, у Кракові їх арештовували просто під час богослужіння в церкві і вивозили до табору. Така доля судилася й тим, хто через голодування після виселення намагався повернутися до рідної сторони на жнива. Євген Місило зауважив, що Явожно стало спробою не лише ліквідації українського підпілля, але також асиміляції,

терору, фізичного знушення над українцями. Їх ламали й психічно, щоб, повернувшись на волю, вони не намагалися стати лідерами українського життя. Люди мали боятися повернення у концтабір, з якого, як їм казали, уже не вийдуть. «Тому дуже багато в'язнів навіть своїм найближчим не розповідали про пережите», – відзначив Євген Місило.

«**Б**о все, що народжується від Бога, перемагає світ. І оце перемога, яка перемогла світ – віра ваша» (1 Йо 5, 4). Саме такі слова нащадки у селі Білиця викарбували на камені до 70-х роковин горезвісної акції «Вісла», який встановлено біля церкви. Греко-католицьку святиню завдяки великій жертвності місцевих мешканців та зовнішнім фінансовим спонсорам тут було зведено всього за кілька років. Греко-католицька парафія у Білиці – одна з наймолодших у Польщі. Перше богослужіння відправилось тут 2004 року. Спершу це була дочірня станиця білобурської парафії, однак згодом тут було створено самостійну парафію. Тоді також ухвалили рішення у селі побудувати церкву, яку було освячено вже 2014 року. До 75-х роковин насильного виселення нащадки з кожного села привезли невеликі камені, які було вмуровано біля табличок з назвами сіл. Таким чином у символічний спосіб було поєднано рідні землі з нинішнім місцем поселення українців, де вже народжується їхнє третє покоління.

– Наша святиня сьогодні немовби наново переживає своє освячення, яке довершили Ви у 2014 році, адже нині Ви, преподобний Владико, також освячуєте іконстас, який захоплює майстерністю та вишуканістю. Іконстас до святині виготовили митці з України – це ще міцніше пов'яже нас з духовною Батьківщиною. У листопаді минулого року іконописець Андрій Дутка та різьбяр Іван Матвій встановили його, а вже 24 лютого в Україні почалася широкомасштабна війна. Сьогодні можемо говорити про історичні події, які також позначились на нашій парафії. Російсько-українська війна триває ж з 2014 року – і саме цього року Ви, преподобний Владико, довершили освячення нашої святині, – говорила Софія Лайкош, вітаючи владика Володимира Юшака, єпарха вроцлавсько-кошалінського. Вона нагадала, що іконописець Андрій Дутка, побачивши уперше пре-

стіл у церкві, пригадав, що така різьба була на образах, які висіли у його бабусі родом з Любачівщини. Його бабцю в 1944 році вивезли до України, а решту українців 1947 року – на західні землі.

– Через вісім років після освячення храму сьогодні освячуємо іконстас, який доповнює святиню у цьому невеличкому селі, де панує український дух, щира віра, яка є фундаментом цього храму, – наголосив парох Маріюш Дмитерко. Освячення іконстасу було завершено під час храмового празника Преображення Господнього.

– Парафія у Білиці є особливою спільнотою, адже майже пів століття від акції «Вісла» були ви зв'язані з Білим Бором. Ця громада є також важливою та значущою для греко-католицької церкви, оскільки звідси походять аж чотири священники. Побудований храм є насамперед свідомством віри тих, хто нині проживає у Білиці, й за це ми сьогодні дякуємо Богу. І при таких нагодах, як ця, постає питання: що далі? Проблема, однак, не в тому, скільки тут людей та які наступають явища, а в живучості цієї спільноти, яка залежатиме від того, якою буде віра нашого народу. Тож якщо християни будуть сильні вірою, то нам не загрожує нічого! – наголосив під час проповіді владика Володимир Юшак.

Сьогодні у селі живуть колишні мешканці Любачівщини та Бойківщини, й цей іконстас відображає історію села. Тому від імені усіх парафіян Софія Лайкош подякувала владиці за те, що ухвалив рішення про відкриття у селі парафії. Парафіяни впевнені, що це буде жива спільнота.

У святкуваннях участь взяли також о. мітрат протосинкел Богдан Галушка, о. декан Ярослав Роман, о. Павло Почекайло, о. Роман Захарчишин, о. Богдан Ільницький – сотрудник парафії та о. Павло Добрянський – вихідець з цього села. Звідси також походять о. Іван Лайкіш, о. Богдан Вінницький та о. Мирослав Драпала. ■

Анна ВІННИЦЬКА

стрічах, де з ним можна поспілкуватися і придбати його книжку.

Відповідаючи на запитання, історик зауважив, що публікація містить біографії усіх в'язнів та відомості щодо судового процесу, які буде розширено у черговому томі книжки. Дякуючи за презентацію і публікацію, Любомира Тхір зауважила: «Ті понад тисячу сторінок книжки – це важлива частина історії нас, українців, у Польщі». Вона також висловила сподівання, що Євгенові Місилу в майбутньому вдасться видати публікацію у формі, доступній також для молодших учнів: «Необхідно, щоб молоде покоління – і поляки, і українці тут та в Україні – також дізналося про ці події».

Зустріч відбулася на базі Вармінсько-Мазурського осередку підвищення кваліфікації освітан, тому вчителі могли отримати спеціальні посвідки, корисні для кар'єрного зростання.

Наприкінці серпня у своєму фейсбуці Євген Місило повідомив, що у друкарні сплатив повну суму за друк книжки. Близько 54 тис. зл. на цю ціль вдалося зібрати в межах громадського збору, до якого приєдналося понад 200 осіб. Книжка «Табір Явожно. Непокараний злочин» таким чином потрапила у видавництво і звідти у книгарні. За акційною ціною книжку можна купити на Allegro та авторських зустрічах з Євгеном Місилом. ■

Григорій СПОДАРИК

Фото з фейсбук-сторінки Любомири Тхір

▲ Маріуполь – знищений Драмтеатр

УКРАЇНА

▲ Лозова – знищений будинок культури

Фото опублікував голова Харківської ОВА Олег Синегубов

Українська культура та освіта під ударами

росія – країна, яка стоїть на болотах, і не тільки у прямому сенсі цього слова, а й у фігуральному. І це болото вони щосили намагаються поширити на всі нові території, але, дякувати Богу, стикаються з труднощами, адже жодна освічена, інтелектуально розвинена людина ніколи не стане фанатом «руського міра», який і є тим болотом, де скниють більшість росіян.

Так, згідно із даними заступника міністра освіти і науки України Володимира Ковтунця, 79% українців мають вищу освіту, разом з тим дані перепису населення росії стверджують, що у них цей показник становить всього 27%. Тож не дивно, що більша частина народу підтримує війну не тільки в Україні, а й в інших регіонах, й безмежно вірить тій пропаганді, що активно транслюється по «зомбо-ящику». Адже, щоб проаналізувати вплив війни на країну, треба мати хоча б мінімальний рівень інтелекту, треба усвідомити, що росії один день війни проти України обходиться приблизно у 900 млн доларів, за підрахунками американського аналітика. Особливо смішно тепер дивитися російські сюжети, де люди беруть кредит, щоб зібрати дитину до школи, де вулиці не таких далеких від москви міст ніколи не бачили асфальту, а будинки – каналізації, світла і, найголовніше, газу, видобутком якого ця країна так пишається.

Їхня недоармія палко мріє поширити й на Україну своє болото. Вони намагаються знищити українську освіту і культуру – рівняють із землею школи, університети, театри та творчі майстерні. У такі моменти ми втрачаємо не

лише пам'ятки архітектури та місця, де можна духовно збагатитися, ми втрачаємо найголовніше – наших людей, які отримують поранення або гинуть внаслідок ворожих атак. Так, внаслідок російської агресії найбільше закладів освіти і культури постраждало у прикордонних регіонах або тих, які були чи є наразі тимчасово окупованими.

Освіта

З початку повномасштабного вторгнення, станом на середину серпня, за словами міністра освіти і науки України Сергія Шкарлета, окупантами пошкоджено 15% закладів загальної середньої освіти.

«261 повністю зруйнований заклад, 2 061 – пошкоджений (це 15%) і 1 300 – під окупацією», – повідомив він.

Також, за його словами, внаслідок агресії росії проти України постраждали й заклади вищої освіти – усього 43. Найбільше руйнувань зафіксовано у Харківській, Донецькій, Запорізькій, Миколаївській та Чернігівській областях.

Наприклад, відомий на всю країну Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, який входить до топ-3 університетів країни, був повністю зруйнований ще на початку квітня.

«Університет імені Каразіна повністю зруйнований рашистськими загарбниками, їхніми авіаударами», – повідомляв тоді перший заступник міністра освіти і науки Андрій Вітренко.

На початку березня окупанти нанесли ракетний удар по Сумах – пошкодження отримав Сумський державний університет та кадетський корпус імені І.Г. Харитоненка. У середині цього ж місяця руками російських загарбників було знищено університет Чернігівська політехніка.

Серія масових ударів по університетах прокотилася й Миколаєвом у середині липня. Тоді одного ранку окупанти знищили одразу два головних корпуси найбільших університетів міста: Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова та Національного університету імені В.О. Сухолинського. А за місяць, у середині серпня, ворожа армія вдарила по Чорноморському національному університету імені Петра Могили. Тоді внаслідок удару були вибиті вікна і пошкоджений фасад будівлі, але росіянам цього видалося замало, і вони нанесли повторний удар по будівлі через два дні. Внаслідок цього корпус отримав значні ушкодження, зокрема обвалилися чотири поверхи будівлі. Ректор університету

повідомив, що, на жаль, будівля відновленню не підлягає.

Музеї

Станом на середину червня, за даними заступниці міністра культури та інформаційної політики Анастасії Бондар, в Україні зафіксовано понад 380 випадків пошкоджень та руйнувань російськими військовими пам'яток архітектури, археології, релігії й історії. Зруйнованими та пошкодженими внаслідок російського вторгнення виявилися 119 об'єктів культурної спадщини, серед яких 21 пам'ятка національного значення, 91 – місцевого та 7 шойно виявлених об'єктів культурної спадщини.

Так, ще на початку травня окупанти практично зруйнували музей Григорія Сковороди на Харківщині – снаряд влучив просто в дах будівлі. Відомо, що приміщення практично знищене, проте колекція не постраждала – її завчасно перемістили в безпечне місце.

«Окупанти можуть знищити музей, де в останні роки життя творив Григорій Сковорода і де був похований. Але вони не знищать пам'яті та наших цінностей», – прокоментував подію голова Харківської обласної військової адміністрації Олег Синегубов.

Не цінують росіяни й надбання власних поетів, адже на початку червня вони завдали ракетного удару по харківській школі, де знаходився єдиний в Україні музей Сергея Єсеніна.

Мародерство як синонім словосполучення «російська армія»

Ми читали багато новин і глузували з окупантів, які масово цупили спідню білизну, пральні машинки та все, що потрапляло їм на очі. Але існують і такі, що, мешкаючи на болотах, чомусь вирішили, що належать до класу культурної інтелігенції, й на додачу до трусів вирішили викрасти музейні експонати з тимчасово окупованих територій. Зокрема, всі цінні експонати були вивезені з Музею краєзнавства та Художнього музею у Маріуполі. Також російські мародери обікрали музеї Херсона та пограбували єдиний на півдні України планетарій.

Театри

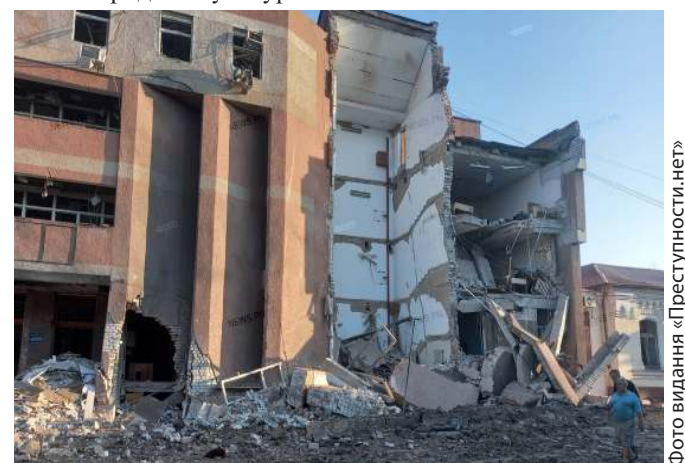
Від російської навали на Україну постраждали й театри. Найтрагічніший випадок трапився у Маріуполі, коли окупанти скинули 500-кілограмову авіабомбу на Драматичний театр, де

1300 місцевих мешканців ховалися від бойових дій, у тому числі діти, про що свідчив велетенський напис біля будівлі. Той удар не лише знищив будівлю театру, а й забрав життя 600 людей.

До цього, у кінці лютого, при ракетному ударі по центру Чернігова було зруйновано історичну будівлю молодіжного театру, а на початку березня, коли окупанти цілилися по будівлі Харківської ОВА, було пошкоджено оперний театр і філармонію, що розташовані неподалік.

Будинки культури

Наприкінці травня окупанти вдарили ракетою по місту Лозова, що на Харківщині, внаслідок чого значних руйнувань зазнав місцевий Будинок культури.

▲ Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Фото видання «Преступности.нет»

«Загарбники визначили своїми ворогами культуру, освіту та людяність. І не шкодують для них ані ракет, ані бомб. Що в голові в людей, які обирають такі мішені? Абсолютне зло, абсолютна дурість», – відреагував тоді на подію президент України Володимир Зеленський.

Після цього, на початку липня, окупанти ракетним ударом повністю зруйнували будинок культури «Корабельний» у Миколаєві.

Нагадаємо: загарбницьку повномасштабну війну проти України росія розпочала рано вранці 24 лютого. Тоді по кількох військових об'єктах у різних регіонах країни було завдано ракетних ударів, а війська рф перетнули державний кордон. ЗСУ, всі спеціальні та силові служби держави були підняті за тривоги.

Через місяць після вторгнення ЗСУ повністю вигнали окупантів з Житомирської, Київської, Чернігівської, Сумської, а також частково з Харківської та Миколаївської областей.

З початку повномасштабного вторгнення російська армія втратила понад 45 тисяч військових. Для порівняння: це на кілька тисяч більше, ніж численність усієї білоруської армії. ■

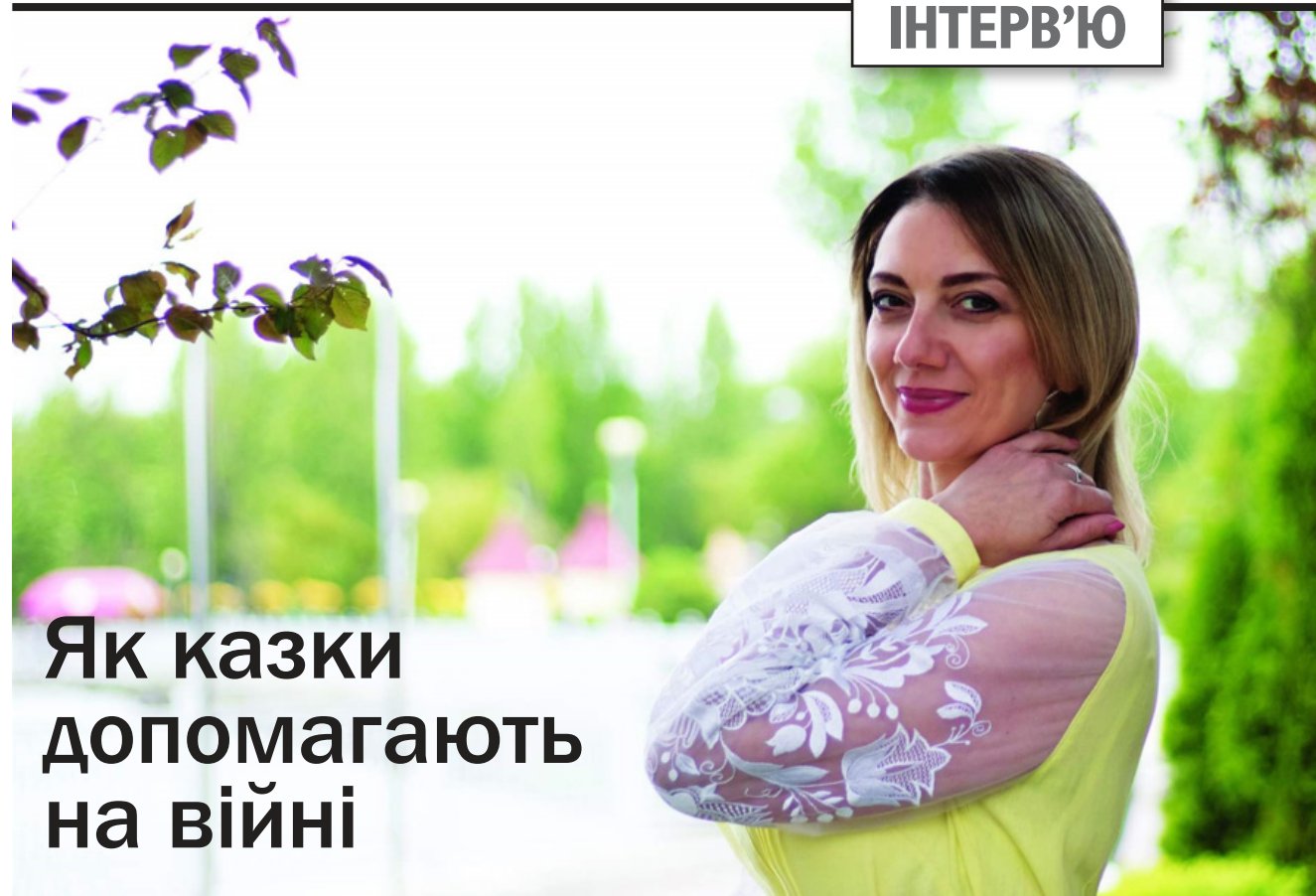
Валерія ГУРЖИЙ

▲ Музей Григорія Сковороди

Фото опублікував голова Харківської ОВА Олег Синегубов

ІНТЕРВ'Ю

Як казки допомагають на війні

Ірина Мацко – письменниця, казкарка, громадська діячка, авторка більше двадцяти книжок для дітей, підлітків та дорослих. Вона пише історії, зокрема, про війну – наприклад, «Пташка зі сталі» про відважну захисницю «Азовсталі» Катю «Пташку». Переклади її казок зараз друкують у Польщі. Вона також читає казки українською мовою на радіо.

— **Ваші бабуся з дідусем були переселенцями з Польщі в межах акції «Вісла». Чи можете розповісти їхню історію? Як вона вплинула на вас?**

— Історія про переселення бабусі з дідусем для мене важлива і болоча. Вони жили в селі Висова в Польщі, коли їх просто вигнали з домівок і змусили йти до України з їхнього мальовничого краю, оточеного горами. Особливого права вибору ніхто не давав. Хіба що мали визнати, що вони не українці, а поляки, тоді б залишилися. Але зрадити свою Україну вони не могли, тому поїхали з рідного дому. Вивозили їх величезними колонами і дорогою хто де міг, зачіплявся і жив. Моїх рідних спочатку переселили в місто Монастирська Тернопільської області, але там були жакливі умови. Вони вирушили далі, допоки не зупинилися в селі Ходачкові, на Тернопільщині, де і обзавелися дітьми. Хоч і складно було на перших порах, але давали собі раду. Бабуся з дідусем вважали себе лемками, як і я зараз. До «Вісли» цей етнос також жив і на території Польщі і прекрасно ладнав з поляками. Мої предки дружили, заводили спільні сім'ї з поляками і не мали з ними проблем. Говорили лемківською мовою. Багато слів я увібрала в себе ще в дитинстві. Тому, можливо, польською заговорила швидко. П'ять років тому я вперше побувала в селі Висова і відчула гостру потребу походити босими ногами по землі моїх пращурів, щоб заземлитися та відчутти силу місця, де єднаюся із своїм корінням. Навіть створила пісню в пам'ять про дідуса, коли він помер, «Як вигнали лемків», музику до якої написала Леся Горлицька. Зараз ця пісня у її виконанні дуже популярна серед лемків.

— **Чи змінилася наша взаємодія з поляками, якщо порівнювати з розповідями ваших бабусі з дідусем, які жили на території Польщі ще до Другої світової війни?**

— Я приїхала до Польщі 28 лютого і вражена тим, як поляки допомагають нам. Живу у містечку біля

Варшави і на кожному кроці бачу українські прапори, пункти допомоги біженцям, центри зборів коштів на вулицях, у магазинах. На державному рівні полегшили перебування українців в Польщі, отримання медичного забезпечення. Але і на рівні звичайних людей я відчуваю несамовиту підтримку. Інколи навіть незручно буває, коли тільки озвучуєш проблему, прошиш пораду, а вони вже пропонують допомогу. Так, я почала працювати на «Polskie Radio» в українській редакції. Знайомі волонтери познайомили з журналісткою цього видання, яка записала зі мною інтерв'ю як з письменницею, що приїхала з України. Ми поговорили про казки, одна з яких прозвучала на польському радіо українською мовою. Тоді ми й домовилися, що буду начитувати свої казки для українського мовлення. Крім того, зараз працюю над тим, щоб записувати інтерв'ю з відомими представниками культури Польщі.

— **Для цього треба на високому рівні володіти мовою. Як вам вдалося менш, ніж за пів року опанувати польську?**

— Польща завжди була для мене близькою. Маю тут багато друзів, до яких приїздила в гості та з якими багато ходила на екскурсії. Часто була на книжкових виставках, тож мовна база була. До того ж я багато часу витратила на вчитку моїх казок, перекладених польською мовою, які потім розсилали для українських дітей по всій Польщі завдяки директору друкарні Elpil, який власним коштом надрукував їх для безкоштовного розповсюдження.

— **У вашому інтерв'ю для польського радіо ведуча назвала вас казкотерапевткою. Можете пояснити, який терапевтичний ефект мають казки?**

— Коли приїхала до Польщі, то думала, що нічого не писатиму взагалі. Як і всі, хто перебуває в інформаційному просторі і слідкує за новинами з війни, приймала жакіття близько до серця і думала, що це зараз не на часі. Та коли зустрічалася з дітьми і намагалася розмовляти на нейтральні, довоєнні теми, вони все одно повертали мене до теми війни. Діти бачать все навколо себе, живуть в цьому, сприймають по-своєму і шукають відповідей на питання, які дорослі мають їм дати. Якщо цього не робити, то діти нафантазують собі ще більше. Не можна брати дитину, бігти з нею до бомбосховища і казати, що нічого не сталося. Це ж не правда і призводить до того, що дитина втрачає довіру до дорослого. Через казку дитині легше пояснити складні речі та полегшити травматичний досвід.

— **Розкажіть на прикладі своїх казок, які теми зачіпаєте та як працює казкотерапія?**

— Перша казка, яку написала під час війни — це «Коник Вогник, який засвітив зорі». Вона була написана дорогою до Польщі. Ми їхали машиною і підвозили маму з сином. Батько хлопчика залишився воювати. Цей переляканий малюк постійно притискався до мами, питав: «Де тато? Коли зможу його побачити?» Я відчула його стан і дуже хотіла заспокоїти. А тоді вигадала казку, в якій коник з мамою тікають до лісу, а тато лишається з іншими звірятками, щоб захистити їхній луг від нападу саранчі. А поки батько захищає їхній дім, коник навчається, заспокоює маму та вірить, що все буде добре. Ця казка дає рекомендації та заспокоює дітей. Звісно, в реальному житті не завжди все закінчується добре і рідні гинуть на війні. Для таких ситуацій є свої казки. Наприклад, казка про Романа Ратушного «Лицар світла», в якій головний герой іде воювати, долучившись до іншого сонячного воїнства, і вже на небі бореться із злом. Працюючи в Варшавській бібліотеці, я знайшла багато книжок для дітей про війну, смерть чи повстання польською мовою. Нам теж потрібні такі книжки, бо діти, що втрачають близьких людей на війні, потребують допомоги, зокрема через казку, щоб прожити це. Бо непрожита травма — це набагато гірше. Хоча найбільш травмованим дітям, перш за все, потрібна робота з психологом.

— **Ваші збірки «Імбир для душі», «Мигдаль для серця» та «Шпинат для мізків» називають терапією для дорослих. Як це працює з дорослими?**

— Історії в цих книгах написані в формі психологічно-філософських притч, поданих як кулінарні рецепти. Вони народжувалися паралельно із дитячою літературою. Коли я проживала якусь важливу життєву подію, рефлексувала над нею, то приходило певне усвідомлення. Його одягала в образи і переказувала на сторінках книжок. Наприклад, є притчі на теми самотності, життєвого вибору тощо. Одна з основних ідей — це активність та сила волі: «Якщо тобі щось не подобається, то не терпи, а підніми одне місце і зміни що-небудь в своєму житті». А назвала книжки так, бо шпинат — це корисно для організму, а мої книги — це користь та пожива для мозку, мигдаль — корисний для серця тощо. До кожної історії — рекомендація, скільки сторінок тексту треба спожити на день, щоб почуватися краще, яку поживу дає прочитання.

▲ Пташка, ілюстрація Тетяни Корнієнко

— **Ви закінчили Тернопільську академію народного господарства за спеціальністю економіст. Почали писати в 24 роки. Що стало причиною зміни напрямку?**

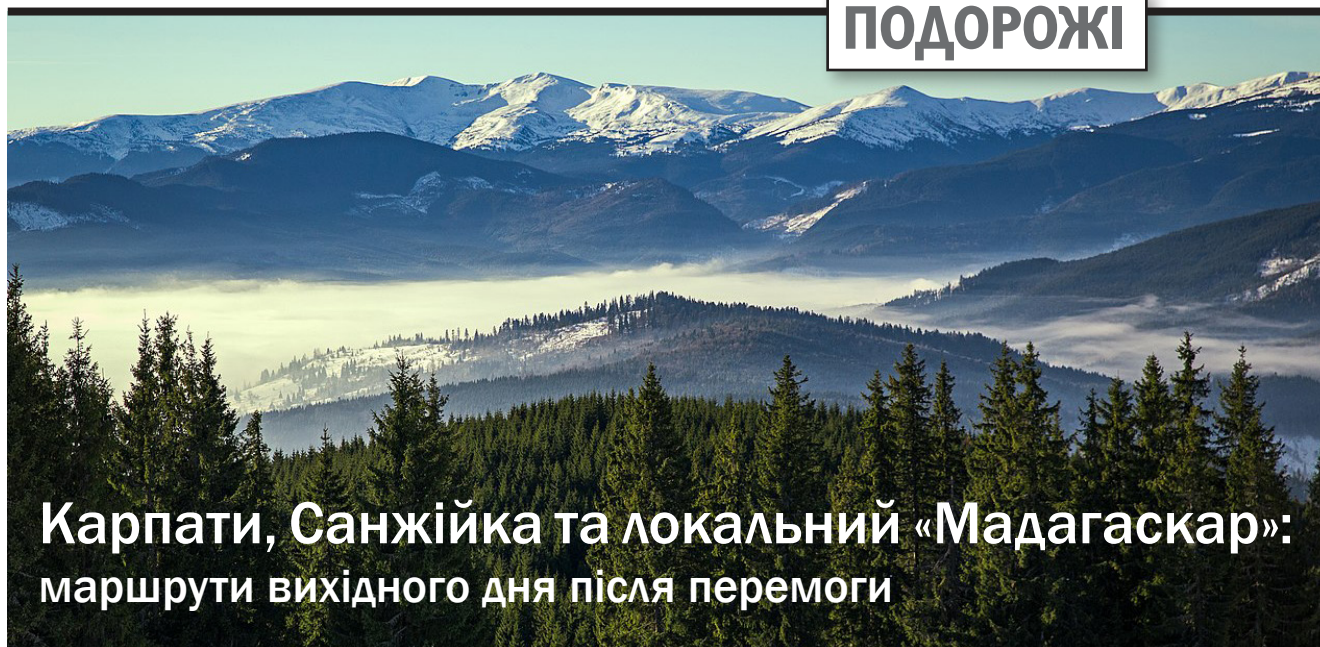
— Зі шкільних років я завжди добре писала твори, але про кар'єру письменниці не думала. Все змінилося із народженням першої дитини. Для доньки Анастасії я експромтом вигадувала казки, а з часом вирішила їх записувати. Пізніше — для сина Дмитра, оскільки між ними дуже мала різниця, всього два роки. Загалом, багато дитячих письменників йдуть шляхом Джона Роулінга. Та й в спеціальності все змінилося після їхнього народження. Згодом я здобула ще одну вищу освіту — цього разу у Львівській академії друкарства за спеціальністю «Графіка», тобто оформлення друкованої продукції. Книжки і діти зараз є моїми головними напрямками та натхненням у житті. ■

Ірина ШЕВЧЕНКО

Фото з фейсбук-сторінки героїні статті

ПОДОРОЖІ

Карпати, Санжійка та локальний «Мадагаскар»: маршрути вихідного дня після перемоги

▲ Буковель

Україна здатна здивувати навіть найвибагливішого мандрівника. Так, упродовж 2021 року країну відвідали близько 4 мільйонів туристів, однак з початком повномасштабної війни ця цифра стрімко зменшилася. Тепер, Україну не рекомендують відвідувати з туристичними цілями, попри те ми розповімо, що варто обов'язково відвідати вже після перемоги. Ділимося про те, як знайти все – від скелястих гір до каньйонів та тунелів. Про подорож, яка надовго закарбується у пам'яті, про цікаві маршрути, про нові та забуті місця. Цей матеріал присвячується нашим територіям, які знаходяться в окупації росіян. З любов'ю до України та всіх її мешканців, які чекають повернення додому.

Асканія-Нова

Біосферний заповідник «Асканія-Нова» знаходиться в Херсонській області – тепер це тимчасово окупована росіянами територія. Через війну страждають тварини, які потерпають від нестачі корму. У постачанні їжі допомагають волонтерські організації, зокрема UAnimals. До вторгнення росії цей найбільший степовий заповідник Європи відвідували тисячі туристів з країн Азії та США щороку. Тут, у дикій природі, можна побачити понад 800 різновидів тварин, зокрема бізонів, зубрів, зебр, антилоп, страусів, фазанів, фламінго, верблюдів, лам та багатьох інших. Це місце з першого погляду захоплює величністю та своїми масштабами – 33,3 тисячі гектарів. «Асканія-Нова» – це одне з 7 природних чудес України, яке одночасно заслуговує на увагу мандрівника. На території заповідника також функціонує дендрологічний парк – цей острів зелені та тварин сміливо можна назвати «українським Мадагаскаром».

Санжійка

Невеличке село на Одещині з непримітною назвою насправді приховує неймовірну морську локацію і, по сумісництву, маловідомий курорт з уривчастими скелями – його часто порівнюють з Барселоною. Тут не так багато мандрівників у сезон, тож можна насолодитися ідеальними пейзажами – обов'язково варто побачити схід або ж захід сонця та покататися в смарагдовому морі, адже воно тут кришталево чисте, хоч й досить бурхливе. Місцеве населення переважно має грецьке коріння, тож і темпи життя в Санжійці повільні та розмірені – необхідно покуштувати місцевого вина та солодкої пахляви, а ще зробити знімки напам'ять. На жаль, Санжійка також постраждала від обстрілів, зокрема 25 березня російський корабель обстріляв курортне поселення.

Межигір'я

Межигір'я – це колишня резиденція президента Віктора Януковича, яка розташована в Київській області. Наразі вона відкрита для гостей і з радістю приймає відвідувачів навіть у воєнний стан. Після втечі колишнього очільника з країни, Межигір'я почало функціонувати в ролі національного парку, який сьогодні може відвідати кожен охочий.

Час пік в парку настає з початком весни, адже тут цвітуть сакури та гуляють олені, які зовсім не бояться мандрівників і охоче підходять у пошуках ласощів. Масштаби території вражають – безкрайні зелені луки та доглянуті озера стають пристанищем для втомлених туристів. Крім того, заглянути можна і в розкішну будівлю резиденції, яка також здивує розмаїттям елементів декору. Межигір'я сміливо можна порівняти з палацом Версаль.

Буковель

Буковель – найбільший гірськолижний курорт України у безпосередньому серці Карпат. Він щороку збирає сотні тисяч туристів з усього світу. За якістю та сервісом його порівнюють з європейськими аналогами. В цій місцевості гості знаходять, чим зайнятися, і влітку: підйомники, атракціони, походи в гори, політ на дельтаплані та плавання на байдарках. До слова, тут любив відпочивати і чинний президент країни Володимир Зеленський. Сьогодні в Буковелі можна

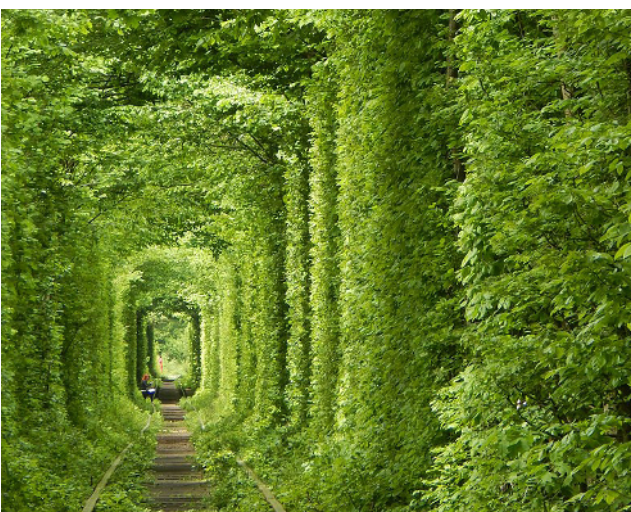
знайти житло на будь-який смак та гаманець – чи то шале в засніжених горах, котедж на всю сім'ю, або ж готель з функцією «все включено». Зазначимо, що відпочивати в «Буковелі» можна й зараз.

Буцький каньйон

Буцький каньйон – ця мальовнича місцевість, розташована в Черкаській області, останнім часом стала ціллю для мандрівників з усього світу. Каньйон називають найкрасивішим в Україні, і з цим фактом важко не погодитися. Бурхливий потік води в оточенні гігантських скель захоплює з першого погляду. Серед туристів популярним заняттям є скелелазіння та плавання на байдарках. Цей «Український Стоунгендж» вже поцінув не одне сердечко в соцмережах і продовжуватиме це робити. Пам'ятка однозначно вартує уваги. Черкаси не були під окупацією, однак відвідувати наразі місце не рекомендують.

Тунель Кохання

Наступна зупинка – Рівненська область, адже саме тут розташована одна з найромантичніших пам'яток в Україні під назвою «Тунель кохання». До 2017 року це місце не мало жодного аналогу у світі, але наразі подібний тунель відкритий в Китаї.

Ця локація утворена внаслідок техногенного впливу потяга, який, курсуючи, збивав гілки дерев та кущів. Згодом утворився щільний коридор точної арочної форми, який зараз приваблює безліч мандрівників та закоханих пар. Молодіята вірять, що якщо поцілуються у тунелі та загадають бажання – їхнє кохання ніколи не згасне. Рівненська область межує з Білоруссю, з території якої також відбувався напад 24 лютого, тож наразі «Тунель кохання» не вдасться побачити.

Дунайський біосферний заповідник

Дунайський біосферний заповідник (частина якого увійшла до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО), або, як ще його негласно називають, – батьківщина пеліканів, розташований в Одеській області. Зараз його відвідувати не варто. До уваги гостей пропонували офлайн трансляцію життя та побуту сірих та рожевих пеліканів. Саме звідси вони літають до Африки на зимівлю. Пернаті вільно мешкають у дикій природі, а загалом в Дунайському заповіднику налічують 350 видів птахів. Крім комах, риб та плазунів тут також живуть 45 видів ссавців, зокрема в заповіднику мешкає лісовий кіт та європейська норка.

Вилкове

Місто Вилкове, що на Одещині, називають українською Венецією – і не даремно, оскільки тут місцеві жителі не користуються автомобілями, а надають перевагу човнам. Замість асфальтованих доріг вулицями містечка тече річка. Вилкове вже отримало славу серед українців, втім нещодавно сюди почали заглядати й іноземні туристи. Однак місто відоме не тільки водною інфраструктурою, але й своїми корінними жителями – це покоління старовірів і нащадків козаків останньої Січі. Славиться Вилкове й локальним вином і городиною, яку кмітливі містяни навчилися вирощувати навіть на воді. В цілях безпеки Вилкове краще не відвідувати зараз.

Радіолокаційна станція «Памір»

Радіолокаційна станція «Памір», що знаходиться в Чернівецькій області, колись була засекреченим військовим об'єктом, однак зараз стала меккою для туристів в гірських походах. Станція розташована на вершині гори Томнатик. До речі, саме тут проходили зйомки відеокліпу до пісні «1944» української співачки Джамали – згодом з цієї пісню вона виграла Євробачення-2016. З вершини Томнатика відкривається неперевершений вигляд на гори з висоти пташиного польоту, який надовго закарбується у пам'яті.

Синевир

Синевир – найбільше озеро Українських Карпат, яке розташоване в Закарпатській області. Його називають Блакитним Оком, адже тут неймовірно чиста вода і десятки містичних легенд, якими, власне, і оповите озеро. Одна з них розповідає, що на глибині водойми живе справжнє чудовисько, яке, втім, ніхто не бачив. Синевир – це одне з найкрасивіших озер в Україні. Через географічне місцезнаходження вода в ньому пронизливо-холодна – вона не нагрівається навіть влітку. Попри те, купатися тут все одно полюбують. ■

Тетяна СЕМАКОВСЬКА
Фото з Вікіпедії

На весілю в Конечні (4)

Продовження з попереднього номера →

Текст подала Єва КСЕНИЧ-ЧУХТА,
до друку приготував Андрій КСЕНИЧ

Газдыні нагваряют до ідла. Свашкы повідають ім, же госьці ідять, пють, але хцут тіж собі поспівати за порядком, так як иде весіля:

Радуге ся серце,
Радуге ся душа,
Лемківска оркестра
На весіля рушат.
До церковці єдно,
А з церковці двое,
Призрий ся, мамичко,
Ци твої обоє.

Посмот ся, мамичко,
На свої діточкы,
Як они си сідят,
Як два голубочки.

А дружкы сьпівають так:

Ховала-с ня, мамо,
Як білу лелію,
Я ти впровадила
До хыж компанію.
Ховала-с ня, мамо,
Ховала-с ня гладко,
Я собі ходила,
Як червене ябко.

Як червене ябко
Медже листочками,
Гнеска собі сіджу
Медже друженьками.
Тішит ся родина,
Вшитых ем втішыла,
Же-м свої родині
Ганьбы не зробила.

Ни ганьбы, ни встыду,
Ни жадной прикrostи,
Гнеска ся выдаю
З великой радости.

Юж ем ся выдала,
Буду свого мала,
Юж я вас парібци
Не буду кохала.

Дружбове:

Палюнка го я-я,
Зрадила шугая,
А шугай дівчатко,
Плаче небожатко.
Юж ем ся оженил,
Юж буду свою мал,
Юж я вас дівчатка
Не буду любувал.

Свашкы:

Женил я ся, женил,
Каждий ден до рочка,
Нихто мі не віділ
Жену коло бочка.
А юж ем си трафил
На тот ден до рочка,
Юж мі каждый видит
Жену коло бочка.

Музыка грає цілий час. Газдыні знов несут ідло, тепер мачанку на малых мисках. Ставляють ей на середині стола. Музиканте сідаят зісти и одпоча-ти. Газдыні заохочуют до ідла, бо потім вшиткы разом будут сьпівати, а ишло то так:

Пристала, пристала,
Кошеля до тіла,
Достала Марися
Кого сама хтіла.
Такого-м фрайра
Вчера г-вечер мала,
Што не знал любити,
То-м го выдриляла.
То-м го выдриляла

За остатні двере,
Як не зна любити,
То най ся не бере.

Дружбове сьпівають:

Ани-м ся не выпал,
Ани-м нич не взыскал,
Тілко мого зыску,
Што-м достал по пыску.
Коні мої, коні,
Коні мої, сивкы,
Идете дорогом,
Як парадны дівкы.

З коника каштанка
Єст добра фурманка,
З дівчины блондинкы
Єст добра коханка.

Пийте, хлопці, винце,
Закусуйте хліба,
Любуйте дівчата,
Підете до неба.

Дружба я си, дружба,
Гірка моя служба,
Три дни-м овес косил,
За дружбу-м ся просил.

Газдыні забирають зо стола мискы и приносят сьвіже ідло; тепер то был риж. Газда наливат палюнку и подає госьцім. Газдыні маюť ищы на остаток сыр-бриндзу. Коли вшиткы выпили, то староста брал слово и повідал, же при-ходит час, коли треба ся выберати до хыжы молодого, бо фурманкы юж при-іхали за молодятами и цілом весільном дружыном. Родина молодой и приданы придут пізніше. «Добрі ту нам, повідат староста, даюť істи и пити, весело нам ту, але мусиме рушати в далеку дорогу, бо на нас чекат родина молодого. Му-симе ім одпровадити обоє молодых». Староста має ищы обовязок звернути ся до родичів молодой: «Дорогы родиче молодой, няню и мамо. Ваша дівка Ма-рися буде ся од вас гнеска выберала ра-зом зо своїм мужем Ваньом, то она вам дякуе за то, же вы ей добрі виховали и гнеска всі разом можеме ся веселити. Дорогы весільны госьці, попроводи-ме гнеска молодята до дому пана мо-лодого, до його родичів, бо они на нас чекаюť». Староста дає знак, же юж час выпровадити молодых з-за стола.

Свашкы сьпівають:

А выйд же ты наш, староста,
А выйд же ты з-за стола;
Выпровад сой молодята,
Выпровад сой з-за стола.
Оберний ся з молодятми,
Оберний ся доокола.

Староста выходит з-за стола, мо-лодята берут ся за руки и идут за ним. Музыка грає обертаний, молода пара танцуе. Марисіны родиче ставляюť столец на середину хыжы, на котрий сі-даюť они и близка родина. Молоды сто-ят обернены до них. Староста в імени молодого повідат: «Стоїт ту перед вами ваш зять и дякуе вам красьні за тото ді-вча, за ей вихованя, за то, же ест така порядна и буде з ней добра жена. Просят вас они обоє, жебы-сте поблагословили іх на нове спільне жытя». Родиче пові-даюť: «Мы вас благословиме и най вас Бог благословит на ваше нове жытя». Марися и Ваньо цілуюť своїх близких по три разы, а вшиткы госьці сьпівають:

Поскладай, мамичко,
До скрині приборы,
Бо ми поїдеме
До чуждой коморы.
Будеш ты, мамичко,
Горенько плакати,
Як ти буде єдна
Жыця зоставати.

Зостане ти жыця
И в поли робота,
Заплачеш си, мамусь,
Як бідна сирота.

Выберай ся, Марись,
Выберай ся з нами,
Але свої злости
Прилож каменями.

Прилож каменями,
Притоптай ногами,
Жебы-с была добра
Медже сусідами.

Посмот ся, Марисю,
На тоты клиночкы,
Де ты си вішала
Свої пацюрочки.

Посмот ся, Марисю,
На тоты вигляды,
Кади ти носили
Хлопці чеколяды.

Посмот ся, Марисю,
На тот пец білений,
Як за тобом плаче
Фрайр премилений.

Як я одталь піду,
Комуси жаль буде,
Одпровадил бы ня,
Нелацно му буде.

Одпровадил бы ня
Хоц лем на Дуяву,
Нелацно му буде
З великого жалю.

Будте мі здоровы,
Мої товаришкы,
Не буду ходила
З вами на орішкы.

Ани на орішкы,
Ани на ягоды,
Будте мі здоровы
Дівчата молоды.

Будте мі здоровы
Горы и долины,
Бо я ся выберам
Од своей родины.

Будте мі здоровы
Вы мої порогы,
Кади ту ходили
Мої білы ногы.

Як ем ся од своей
Мамы выберала,
То мі під порогом
Скала заплакала.

Товаришко наша,
Барз-зме тя любили,
Таки часы пришли,
Юж зме ся розышли.

Товаришко наша,
Чого-с ся выдала,
Ци ты ту в родичів
Роботы не мала?

Колежанкы мої,
Чом за вном плачете,
Же я од вас иду,
А вы зостаєте?

Сватове кладут на віз перину и скри-ню, в якій нашли ся вшиткы лахы, котры носила молодиця. На верх скри-ні положили балец и подарункы для родины. Староста просит цілу весільну дружину сідати на возы. Молодята жег-наюť ся зо своїма товаришками, а моло-да жычыт ім, жебы ся внет пооддавали. Староста пильнуе, жебы молодята ско-ро ся прашали, бо ціла дружина чекат на возах. Родиче молодой приіхают пізніше, яко приданы, коли молодиця буде чеплена. За приданых ишли мама, няню, теты, уйкове, сестры, братя и сусіде молодиці. Весіля на возах іхат до молодого и вшиткы разом з гудаками сьпівають:

Идеме, идеме,
Дражку не знаеме,
Добры люде знаюť,
То нам повідаюť.
Идеме, идеме,

З горы на долину,
Идеме глядати
Новітну родину.

Госьці весільны приіхали на подвіря молодого и зачынаюť сьпівати, музыка грає:

Отворяй, мамичко,
Двері и сьвітлицю,
Бо мы ти ведеме
Нашу молодицю.

Отвор, мамусь, отвор,
Малюваны врата,
Бо до тебе пришла
Невіста богата.

Ой, двигай, мамичко,
До горы полицу,
Бо мы ти ведеме
Добру робітницю.

Не буду двигала,
Лем долину спущу,
Я свою невісту
До вшиткого пушу.

Выйд же нам, выйд же нам,
Мамичко, ласкава,
Бо до тебе пришла,
Кого-с ты чекала.

Невіста богата
З кінми и волами,
Хлібом и грошами,
Білыма руками.

Выходит мама молодого в кожусі, стае на порозі и просит молодята бли-же. Невіста підходит до ней. «Дай Боже шесьця, мамо», повідат невіста, «Дай Боже и вам, мої діточкы», одповідат мама и цілуе обоє. «З чим ес ту пришла, доню моя? Любо вас витам зо шесьцьом, зо здоровльом и Божым благословень-ством! Заходте разом до середины, до хыжы». Няню тіж просит сына, невісту и цілу весільну родину сідати за столы. Коли вшиткы сіли, дружкы зачынаюť сьпівати:

Сіли-зме си, сіли,
За вашу лавицю,
Впровадили-зме вам
Нашу молодицю.

Ци вы-сте нам рады,
Ци-сте нам не рады,
Ци ся ту сподабат
Місцеві челяди.

Староста повідат, же добрі ест посі-дити за столом, але весільна дружына має ищы дуже до работы. Госьці не бе-рут ся за ідло, бо треба робити очепины. Свашкы зачынаюť сьпівати:

Будеме садити
Горох и капусту,
Будеме робити
З дівчате невісту.

Ходме же мы, ходме,
До новой коморы,
Будеме знимати
Віночок з головы.

Староста просит родичів молодого, жебы дали столец до коморы. Моло-дята выходят з-за стола, бо так каже староста, и разом идут до коморы. Там здоймут молодиці парту з головы и да-дут і чепец и хустку. Свашкы сьпівають, музыка грає:

Треба нам ту, треба,
Шыроку лавицю,
Хцеме перебрати
Нашу молодицю.

Молодий сідат на столец, молоди-ця коло нього. Староста глядат малого хлопчыка, такого на штырі-пят років, жебы сідил молоді на колінах. Друж-бове тримаюť в руках сьвічкы, тоты, котры тримали молодята, як брали шлюб в церкви. Сьвічкы горяť покля не зачеплять молодицю.

Далі буде

Історія

Найчарівніша муза України

Серед найвідоміших українців і українок ХХ століття останніх мало, бо тоді, особливо в першій половині століття, «панували» чоловіки. Але є жінка – одна з найчарівніших артисток і співачок світу, яка потіснила навіть їх. Принаймні, і це визнають всі музичні фахівці, на початку століття вона була справжньою царицею оперної сцени, найчарівнішою Музою України.

Галичина: початок життя, дитинство і юність

Звали її Соломія Крушельницька, хоча ставши дорослою, віддавала перевагу іншому імені – «Саломея», за аналогією з відомим біблійним персонажем – іудейською царівною і героїнею однойменної опери Ріхарда Штрауса, роль якої часто грала. Народилась вона 23 вересня 1872 року в одному з найспівучіших регіонів України – в Галичині (ближче до Поділля) в селі Білявинці на Тернопільщині, в родині греко-католицького священника, отця Амвросія Крушельницького, і його дружини Теодори Марії. Батько належав до старовинного шляхетного роду Сасів, які мали власний герб і згадуються ще в 1395 році. Соломії пощастило, що її батько був людиною волелюбною, демократичною, хоча й постійно страждав через це: родина шість разів міняла села й парафії, востаннє (в 1878 році) оселившись в селі Біла поблизу Тернополя. Ще отець Амвросій був ерудованим, читав класику, грав на фортепіано, організував хор для селян і відкрив громадську хату-читальню. Мав восьмеро дітей – шестеро дівчат і двоє хлопців, але найбільшу увагу приділяв саме Соломії. По-перше, в ранньому дитинстві, під час епідемії холери, вона тяжко захворіла: всі гадали, що помре. Та отцю Амвросію вдалося вирвати її з «лап смерті», і для цього він навіть відшукав джерело з цілющою водою, якою напував дівчинку. А по-друге, вона мала великий потяг до музики й пісень (хоча вся сім'я була співучою), і вже в 6 років навчилась грати на фортепіано. В 10 років Соломія зіграла свою першу роль – «Наталки Полтавки» в сільському театрі, в 12 років – співала й грала в аматорських виставах в Тернопільській класичній гімназії. Тому, коли закінчила її, питання, що робити далі, навіть не виникло. Отець Амвросій позичив грошей і восени 1891 року відправив Соломію до Львівської консерваторії. До речі, цей священник, напевно, передчував, що на його доньку чекає особливе майбутнє. В 17 років до неї сватався гарний хлопець-семінарист, син його доброго знайомого. Вони справили заручини, готувалися до весілля, та коли наречений ненароком сказав, що його дружина не займатиметься музикою й співами, Соломія категорично відмовилась одружуватися. І отець Амвросій підтримав доньку, дозволив йти тим шляхом, який вона сама обрала. Взагалі ж, від самого дитинства Соломія буда надзвичайно цілеспрямованою; завдяки цій рисі характеру вона й стала великою артисткою і співачкою.

Львів – Мілан: становлення особистості

Іншою рисою, яка сформувала її, була велика працелюбність, прагнення постійно вдосконалювати себе, досягати кращого. У Львівській консерваторії, де викладачами Соломії були Євгенія Барвінська (музика) та Валерій Висоцький (спів), вона відразу привернула до себе увагу. Закінчила консерваторію з відзнакою (срібною медаллю) і отримала запис: «Має всі дані, щоб стати окрасою навіть першорядної сцени».

Але тоді, у Львові, навіть люди із найбурхливішою фантазією не могли уявити, ким в майбутньому стане ця тендітна дівчина. 15 квітня 1893 року, по закінченні консерваторії, Соломія мала свій дебют на сцені Львівського оперного театру. Вона виконала партію Леонори в опері «Фаворитка» Гаetano Доніцетті, пізніше – взяла участь ще в одній опері («Сільська честь» П'єтро Масканьї), де теж виконала основну партію – Сантуцци. Її зустріли бурхливими оплесками, крім того, Соломії ще й пощастило: на неї звернула увагу сама Джемма Беллінчоні. Відома італійська оперна співачка саме тоді перебувала на гастролях у Львові. Їй сподобалась талановита українська дівчина, і Беллінчоні запропонувала тій їхати до Мілана, пообіцявши свою протекцію. Соломія загорілась цим, але проблема полягала в грошах – така поїздка і навчання коштували недешево. Отець Амвросій знову взяв кредит в банку, і восени 1893 року повіз свою доньку до далекої країни. В Мілані, за рекомендацією Джемми Беллінчоні, із Соломією стала працювати відома викладачка співу Фауста Креспі. Вона прослухала дівчину і сказала, що в неї не «меццо-сопрано» (як говорили у Львові), а «лірико-драматичне сопрано», отже, «треба переучуватися». Соломія зрозуміла і, з гідністю та спокоєм, властивими їй, стала щодня наполегливо й старанно працювати: займалась співом і музикою, розучувала нові твори, вчила теорію мистецтва, знайомилась з новинками літератури, вивчала іноземні мови, відвідувала бібліотеки й музеї. Про неї дізнались, стали запрошувати на провідні партії в оперні театри Італії. Запросили навесні 1894 року і на гастролі до Львівського оперного театру; через складне матеріальне становище вона погодилась попрацювати у Львові. Восени того ж 1894-го знову продовжила навчання. Їздила до Відня, щоб краще ознайомитися з операми Ріхарда Вагнера, які дуже складні для виконання, але Соломія досягла таких успіхів, що її прозвали «вагнерівська примадонна». Восени 1895 року знову продовжила навчання в Мілані. Цей процес настільки захопив її, що Соломія в одному із листів до Михайла Павлика зізналась: «Мені здається, що я ніколи не припиню учитися».

На трьох континентах: світова слава

З 1895 року розпочинаються інтенсивні щорічні гастролі Соломії Крушельницької. Вона виступає в головних партіях на оперних сценах майже усіх театрів Європи – від Лісабона до Варшави, не забуває й про рідну Україну, де відвідує навіть невеликі міста. Кожен виступ завершується тріумфом Соломії, яка, за відгуком газети Tygodnik Polski, є «ідеальною співачкою, бо однаково прекрасно і співає, і грає». І завжди під час концертів, на завершення, виконує хоча б декілька українських

▲ Соломія Крушельницька у 1892 році

Фото з Вікіпедії

пісень. В 1902 році, під час гастролей у Санкт-Петербурзі, її запросили до Зимового палацу. Крушельницька проспівала декілька арій європейськими мовами (які добре знала), а завершила виступ українськими піснями. Імператор Ніколай II був явно задоволений і запитав Соломію, що це за мова, якою вона виконувала останні пісні. «Це пісні мого народу, – відповіла мисткиня, – українські пісні...» До речі, Крушельницька завжди була справжнім посланцем української культури в інших країнах і постійно пропагувала її. Вона охоче виконувала романси й головні партії в операх українських композиторів, а «Різдвяна ніч» Лисенка та «Запорожець за Дунаєм» Гулака-Артемовського належали до її улюблених. Перед тим, як виконати партію в якійсь опері іноземного автора, вона вивчала епоху і країну, працювала в архівах і бібліотеках, а щоб увійти в роль героїні, увесь місяць (під час репетицій) носила її одяг. Тому всі образи, які створювала на сцені, ставали надзвичайно реалістичними. Соломія не лякалась труднощів, йшла напролом, бо її девізом було «Здобути, або дома не бути». Вона змогла потіснити на світовій сцені чоловіків і стати поряд з великими оперними співаками Енріко Карузо, Федором Шаляпінім, Тітта Руффо і Маттіа Баттістіні. Деякі музикознавці визнають, що Крушельницька була навіть «вища, як... троїста і єдина особистість акторки – співачки – музикантки».

Коли видатний італійський композитор Джакомо Пуччіні потерпів нищівну поразку зі своєю оперою «Мадам Баттерфляй» і проклинав все на світі, то, між прокльонами, згадав про Соломію Крушельницьку. Зробив поправки в партитурі і запропонував їй виконати партію Чіо-Чіо-сан. 28 травня 1904 року Соломія вийшла на сцену в театрі міста Бреція і викликала шалені оплески, а потім її, інших співаків і маестро Пуччіні 17 разів викликали на «біс». Га-

зети вийшли із заголовками «Українка рятує Чіо-Чіо-сан». Автор подарував їй свій портрет, підписаний «Найпрекрасніший і найчарівніший Баттерфляй», а Соломія після того сто разів, в різних країнах світу, зіграла цю роль. Опера Пуччіні назавжди посіла гідне місце в репертуарах театрів. Крушельницька побувала з гастролями не тільки в країнах Європи, а ще й в Алжирі, Єгипті, Аргентині, Бразилії, Чилі, а під кінець творчої діяльності (в 1928 р.) – в США і Канаді. Вона опанувала й зіграла 63 партії в 61 опері. Скрізь Соломію зустрічали з тріумфом, деякі заздрили, намовляли і злословили, хоча вона казала, що сама є «своїм найсуворішим критиком».

В сонячній Італії: просте людське щастя

В особистому житті Соломія довгий час була самотньою, хоча багато залицяльників, з грішми і славою, сватались до неї. Лише в 38 років одружилася з чоловіком, який розумів і не перешкоджав її творчій діяльності. 19 липня 1910 року в Буенос-Айресі (Аргентина) Соломія обвінчалась з Чезаре Річчоні. Він був адвокатом, високоерудованою людиною і тонким знавцем музики. А ще – мером Віареджо, курортного містечка на березі Лігурійського моря, в чудовому регіоні Італії – Тоскані. Тут вони придбали триповерхову віллу з видом на море, яку назвали «Саломея». Це, напевно, були найщасливіші роки життя Крушельницької. Дітей подружжя не мало, але віллу відвідували найвідоміші постаті, діячі культури і мистецтва. Соломія сама керувала автійкою (що на той час було рідкістю серед жінок), любила кухарити. Часто з чоловіком прогулювалась морським узбережжям, і мешканці міста милувались цією парою – інтелігентними і елегантними людьми. Але в 1938 році Чезаре помер, і на цьому щастя Соломії скінчилося.

Галичина «радянська»: «ходіння по муках»

В серпні 1939 року Крушельницька поїхала до Галичини провідати рідних. Але тут почалася війна – прийшли радянські війська, потім німецькі, а в 1944 році – знову радянські. Жінка, яка передусім любила свободу, опинилась «в клітці» – під владою тиранії. Із Галичини її вже не випустили. Більше того – відібрали будинок у Львові, який вона придбала в 1903 році для матері. Кошти скінчилися, роботи не було, Соломія дуже бідувала і жила з однією зі своїх сестер. Ходила з паличкою, бо під час німецької окупації впала і зламала ногу. З великими труднощами її, співачку зі світовою славою, взяли на посаду професорки кафедри сольного співу Львівської консерваторії. Потім хотіли звільнити, бо десь загубився диплом. Довго не давали громадянства, і тільки після того, як Крушельницька продала свою віллу в Італії і віддала майже всі гроші державі, вона стала «громадянкою СРСР». Востаннє заспівала в 1949 році у Львівській філармонії, коли їй було 77 років і ніхто не знав, що вона вже хвора на рак горла. В 1951 році її нагородили званням «заслуженої діячки мистецтв УРСР», а в жовтні 1952 року вона на решті стала професоркою. 16 листопада 1952 року найчарівніша співачка світу відійшла у вічність. Сьогодні Соломія Крушельницька заслугою посідає місце у плеяді великих людей – представників нації, які борються за свободу й незалежність. ■

Анатолій ШОРОХОВ

КУЛЬТУРА

«Мені зараз у Києві здається неприродним, що всі будинки цілі»

Маріупольська графіка Даніїла Немировського

«Заклеюю вікна малярним скотчем. У мікрорайоні немає електроенергії. Над головою в небі пролітає ракета. Десь на вулиці чути черги з автоматичної зброї. Міняю тисячу гривень двома купюрами на 10 банкнот. Це майже всі гроші, що в мене лишаються. Вікна нашого будинку виходять у поле, тому я сильно переймаюсь через полум'я свічі, що здає далеко може виглядати як маячок коригування, але нічого вдіяти не можу. Чути обстріл, але, оскільки немає військового досвіду, не можу зрозуміти, звідки й куди. Спускаюсь у погреб, в якому, на щастя, немає вологи. Від холоду рятують кожух і дві куртки. Мені дуже незручно. Бабуся каже, що я захворію туберкульозом, якщо буду сидіти в глибині. Неможливо заснути. Від темряви починаються яскраві кольорові галюцинації. Я починаю втрачати зв'язок із оточенням, тому намагаюсь зосередитись на тому, де я і чому тут опинився. Від того, що не можу заснути, починаю рахувати звуки пуску і кількість прильотів снарядів. За ніч таких залпів вийшло близько 70 з обох сторін».

Це — уривок з аудіо, яке є частиною проекту Даніїла Немировського «Маріупольські записи». Окрім звукової дорожки, проект включає в себе серію графічних робіт Даніїла про життя в Маріуполі в перші тижні російської облоги і був представлений в межах групової експозиції «Щоденники. Колективна виставка мистецтва воєнного часу», котра проходить у київській Dumchuk Gallery.

Даніїл Немировський народився 14 травня 1993 року в Маріуполі. Син художниці Юлії Немировської. В 2017 р. закінчив Національну академію образотворчого мистецтва і архітектури у Києві. З 2019-го працює викладачем Коледжу мистецтв та дизайну Київського університету технологій та дизайну.

Немировський на сьогодні — один з найцікавіших українських графіків. Його відома довоєнна серія має назву «Поza межами любові», що є дослівним перекладом давньогрецького слова «парафілія»: це стан еротичного збудження й задоволення унаслідок фантазій. Іронія, Ерос і Танатос є сталими мотивами робіт художника.

Графіка Немировського, намальована в Маріуполі після 24 лютого в поєднанні з фонограмою спогадів виживання в оточеному місті — потужне мистецьке свідчення про війну.

Ми поговорили на відкритті виставки в Dumchuk Gallery.

— Даніїле, наскільки я розумію, у вас мати — художниця...

— Ба, більше, мої батько, брат і дідусь — так само художники.

— Виходить, ремесло ви успадкували?

— Коли мені було 2,5 роки, я, звісно, не аналізував, в якій родині народився. Під рукою мав багато паперу, акварельних фарб, кулькових ручок і просто малював. Ми приїздили в майстерні до знайомих у Харків. Тож я відчував цю атмосферу.

▲ Impulse 10, 2022

— Ви одразу зосередилися на графіці?

— Коли я вчився, то малював на полотні. Але графіка, особливо така, як у мене — на аркушах А4, офісний папір, олійна ручка — дуже зручний, необтяжливий формат, дозволяє швидко реагувати на події. Я зробив багато таких аркушів, а живописом зараз активно не займаюся.

— Я помітив, що у вас важливий мотив — це спорт. Ви малюєте футбольний матч, біатлон, гру в три руки в теніс...

— (сміється) Один час мені були цікаві колективні практики, сама ситуація, коли група людей збирається, домовляється про правила, але правила несерйозні, бо діють лише на полі 20 на 30 метрів, і під це вибудовується ціла інфраструктура. Ну, це трохи жарт. Про футбол, про теніс. Я просто додавав ірраціональний елемент, уносив нові правила.

— Гротеск і іронія здаються вашими сталими мотивами.

— Мені подобається якісь речі гіпертрофувати, трохи спотворювати, але залишаючись у межах упізнаваності.

— У яку мить ви розумієте, що робота готова?

— Коли там не залишається вільного місця, яке ще може бути заповненим. І коли немає нічого зайвого. Як тільки воно починає з'являтися — розумію, що пора зупинитись. Зазвичай графіку я малюю без попередніх ескізів і з якоюсь центральною точкою. Якщо там є людина, то починаю з її очей, а далі довкола цієї людини вибудовую світ.

— Як для вас почалася війна?

— На початку було нагнітання настроїв, що треба тікати, тривожні валізки збирати. Друзі казали, що росія точно штурмуватиме Маріуполь. Але в місті лишилися мої дідусь і бабуся, я не міг просто взяти й поїхати. Вони свій будинок ні за що б не полишили. Тож 24 лютого я був там, а виїхав тільки 23 березня.

Ескалація йшла поступово до 3 березня. Я дожив майже до кульмінації тих жажів. Вуличні бої точилися вже в 23 мікрорайоні, на околицях. В Маріуполі були гарні оборонці, вони б тримали оборону й далі, але в них банально закінчилися боеприпаси. Якби я залишився в місті, то міг би опинитися в тому ж таки драмтеатрі. Способів і можливостей померти було дуже багато. Коли я ходив по воду — за день до того в криницю влучив снаряд, розірвало 2 людей. Не було безпечних місць. Ми ночували, правда, в заводському бомбосховищі біля прохідних комбінату Ілліча. Але коли ти шукаєш дрова, готуєш їсти, ідеш по воду або щось таке — там і прильоти поруч, якісь парашутні бомби. Ще голод. Адже блокада тривала понад місяць і гуманітарна допомога в українські райони не надходила. Всю їжу зі складів розграбували. Я ходив з української сторони пішки на бік ДНР, інакше ніяк. Це було неприємно. В мене на очах з держустанов знімали українські таблички. Такий повзучий кордон і ти не можеш нічого вдіяти.

— Що було найстрашнішим? Що допомагало побороти страх?

— Найстрашнішою була невизначеність. День тривав довго. Один день за рік. Ми чекали на щось, але це «щось» не відбувалося.

Насправді настроїв не особливо заляжав від обстрілів. Міг бути гарним, бо гарна погода, або поганим, бо ти не з тієї ноги встав. А решта жажів... От мені зараз у Києві інколи здається неприродним, що всі будинки цілі, на дорозі вирв немає, їжа є, картки діють, аптеки працюють, пожежні приїждять, коли до них дзвонять. Коли я був у діда й баби, снаряд влучив у сусідній будинок і він усю ніч горів. Я чекав, що, можливо, приїде хтось погасити. В комендантську годину на вулицю виходити не можна, телефони не працюють. Лишається сидіти дивитись, аби полум'я не перекинулось. А якщо перекинується — все одно нічого не вдієш, тільки дивитимешся, як твій будинок догорає. Тому з тим стресом ніяк не міг упоратись. Жив від потреби до потреби.

— То що трапилось з вашими дідусем і бабусяю?

— Бабуся навідріз відмовилася покидати будинок, навіть коли я в центр пропонував переїхати. Я був у них востаннє, коли йшов інтенсивний обстріл, і вони не розуміли, що стріляють не просто десь, а по нашій вулиці безпосередньо. Так ми й розминулися. Я сидів у бомбосховищі, вони в тому будинку. Потім я дізнався, що якесь російське угруповання заходило з півночі через будинок дідуся. Тож район постійно обстрілювався. Бабуся військові вивезли до лікарні, бо її поранило осколком. А потім лікарню розстріляла артилерія. Вона там і померла. А дід, думаю, помер від переохолодження, коли там відімкнули опалення. Він старий, 1933 року народження. Їхній будинок згорів. Сусідка через

2 місяці дзвонила і сказала, що лишився тільки димар. Тому отак.

— Як ви зрештою вибрались?

— Не було інтернету, але в окремих точках можна було відправляти й отримувати смс. Сусідка дізналася, що існують зелені коридори. І ми вирішили, коли закінчилася їжа і стало небезпечно ходити по воду, йти пішки до автобусів. Перейшли на окуповану частину, сіли на автобус, що довів нас до селища Володарське. Через кілька днів поїхали далі до Бердянська на таксі. Їхали через російські блокпости, у нас дивилися татування. Вже в Бердянську був український зв'язок, і мені прийшла смс — звідки відправляються автобуси до Запоріжжя.

— Пережите все ще впливає на вас?

— Тривалий час я збирався піти до психолога, аби проговорити з ним цю травму, але зробив це зрештою з моїми друзями. Правда, інколи буває щось схоже на флешбеки, тригер якийсь спрацьовує. Ти виходиш на вулицю, дивишся на будинок і думаєш: «А чому він такий цілий?» Ти бачив так багато розбомблених будинків, що це вже не те, що сприймається як норма, але вже знаєш, що може бути й так. Або згадуєш такі дрібнички — коли пельмені злиплись і ви руками відривали шматки з загальної маси і формували ці грудки і кидали в суп... В самому факті, що злиплися пельмені, нема нічого поганого, але потім згадуєш, що таке було в будинку, якого вже нема, і це може привести до смутку.

— Ваші роботи про Маріуполь — це все реальні сюжети?

— Малюнки на виставці — ілюстрації до мого щоденника, де я намагався розписати по днях, що зі мною відбувалося. Я спочатку начитав його на аудіо, а потім вирішив проілюструвати, бо там дуже цікаві образи. Наприклад, почалася війна, місто бомбардували, і я опинився на Іллічівському ринку у гандеяку, де досі працював музичний автомат. І це такий сюр, прямо кіно. Грає музика, мигтять вогники. Потім вимкнули, але сам факт!

Або на твоїх очах місцеві мешканці штурмують і розграбовують магазин. У американських зомбі-горорах ти багато разів це бачив, а тут — реальність. Або йду до діда з бабою і бачу розбомблене поле у воронках. Інколи це намальовано з мого погляду, інколи згори, інколи це моделювання ситуації, як вона могла б виглядати, якби я був у іншій точці. Дуже важливо було все передати й повернути увагу, бо то унікальне положення в певному сенсі, адже жодне українське місто не було в облозі стільки часу.

— Що ви перше зробите, коли повернетесь до Маріуполя?

— Окрім того, що там дуже сильно зруйнований історичний центр, зараз окупанти активно зносять будинки. А оскільки там зруйновано 90%, є велика вірогідність, що через певний час не буде куди повертатися.

— Тоді про найближче майбутнє. Що ви плануєте робити зараз?

— Я ще працюю з темою Маріуполя, думаю, як її розвивати. Є замовлення на ілюстрації книги про Маріуполь. А так великих планів нема. Я зараз на роздоріжжі.

— Чому?

— Бо невідомо, яка аудиторія в мого мистецтва. Графіку про війну я просто не міг не зробити. А зазвичай моя тема — сучасний Київ, якісь умовні гіпстери, тусівки, дозвілля. Я можу повернутися до неї і вона може виглядати майже так само, але для кого це? Можна сказати, що мені 29 років і скоро в мене буде криза середнього віку. Тому багато процесів накладаються один на один. І як це розділити — важко сказати. ■

Дмитро ДЕСЯТЕРИК

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Віктор Кравченко, «Я вибрав свободу». – Київ: Смолоскип, 2022. – 736 с.

«Я вибрав свободу»: інженер, який втік від сталінського «щастя»

Нарешті вийшли в українському перекладі легендарні спогади радянського інженера-переміжника Віктора Кравченка (1905-1966) «Я вибрав свободу». У юності він був щирим та завзятим прихильником більшовизму, але поступово розчарувався в СРСР. Розчарувався настільки радикально, що в 1944 році зумів втекти до Америки, де написав гучну книжку спогадів. Це стало прикрою несподіванкою для Радянського Союзу.

Віктор Кравченко народився в Україні, в місті, яке сьогодні зветься Дніпро. Його батько був революціонером (але не більшовиком). Віктор пройшов «ідеальний шлях» типового радянського інженера-шасливчика. В юності жив і працював у сільськогосподарській комуні, потім — на шахті Донбасу, що зробило його «своїм» для нової комуністичної влади. Далі було навчання у вишах, пов'язаних із металургійною галуззю. А потім — щораз відповідальніші посади на великих металургійних підприємствах, ключових для сталінського проекту індустріалізації країни. Кілька разів Кравченко мало не «оступився» під час хвиль сталінського терору: його могли заарештувати. Але цієї біди вдалось уникнути — молодий інженер був «класово близьким», гарним спеціалістом, уважним до документів, активним, мав «високих покровителів». І, зрештою, Віктор Кравченко опинився на вершині кар'єри — на посаді (звичайно, пов'язаній з металургією) в Раді Народних Комісарів (тобто в уряді) Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки. Саме з цього місця виявилось можливим потрапити до США — адже тривала війна, Америка постачала Радянському Союзу різноманітне озброєння та обладнання за ленд-лізом, і тому час від часу туди доводилося надсилати радянських високопоставлених інженерів для вирішення різноманітних технічних питань. Ну, а коли Кравченко нарешті приїхав до Америки, втекти було вже справою техніки...

Ці життєві перипетії стали сюжетною основою мемуарів Віктора Кравченка. А вже навколо неї автор показав зі своєї перспективи багато подій і явищ з історії Радянського Союзу. Наприклад, Голодомор. Ця трагедія стала одним із поворотних пунктів у житті Кравченка, коли він, який донедавна щиро вірив комуністичній партії (та поблажливо запліщував очі на перебільшення пропаганди), остаточно перейшов у табір прихованої, потаємної опозиції. Але характерно, що Віктор Кравченко не просто бачив жертви Голодомору, не лише чув про жайття, які коїлися на селі. Він був учасником цього злочинства, адже його як молодого партійця двічі скерували в села реалізовувати там сталін-

ську політику. Автор мемуарів пише, що він у міру можливостей намагався рятувати селян, часто перевищував свої повноваження, щоб люди отримали їжу, і таке інше. Але це не змінює головного: перспектива Кравченка в розповіді про Голодомор — це перспектива саме виконавців злочину, хай і не основних. Що, звісно, справляє важке моральне враження, але разом з тим є моментом пізнавальним і цікавим, адже зовсім не багато учасників того жайття залишили спогади.

Ще одним фактом, який «добив» слухняного комуніста в Кравченкові, за його словами, став сталінський терор. Книжка «Я вибрав свободу» змальовує чимало подробиць цього моторошного історичного явища. Як ми вже знаємо, сам автор уникнув в'язниці, табору чи розстрілу, але ходив по лезу, побував на багатьох допитах — і в деталях розповів саме про те, що міг бачити: про доноси та систему агентів і «стукачів», про всеохопний страх, про «задушевні розмови» зі слідчими НКВД, про те, як люди «закривалися» одне від одного, про сеанси колективного цькування на зібраннях і про вистави самовикриття й каяття. Кравченку вдалося відтворити психологічно переконливу атмосферу сталінізму, з численними фактами й деталями. При цьому, оскільки автор «Я вибрав свободу» як високопоставлений інженер постійно так чи інакше мусив співпрацювати з НКВД, він пише про них не як про щось на кшталт «стихийного зла» (що нерідко трапляється в мемуарах жертв «чекістів»), але як про добре знайоме явище, детально змальовує своєрідний «терористичний орден», «державу в державі», покликану тримати всю країну в страху і деморалізації. Саме деморалізацію, до речі, Віктор Кравченко вважає навіть вагомішою за страх причиною того, що диктатура Сталіна не зустріла в радянському суспільстві потужного та масового опору. Зокрема, він підкреслює деморалізацію колишніх революціонерів, найактивніших членів суспільства, які плекали надію на докорінні, позитивні зміни в житті країни — і були неймовірно розчаровані тим, на що перетворився СРСР у 1930-х.

Поміж підстав такого розчарування в книжці «Я вибрав свободу» Віктор Кравченко називає шалене матеріальне розшарування. Величезна кількість найбідніших громадян стали жити ще гірше, ніж до революції. А нові можновладці (від чиновників і митців-конформістів до інженерів та енкаведистів) на їхньому тлі купалися в розкоші. Це, звісно, була цілковита протилежність ідеалам, проголошуваним під час революції, зокрема й під час жовтневого більшовицького перевороту. Важливо, що Кравченко розповідає про ці речі дуже предметно: з цифрами та фактичними подробицями, надто що сам він встиг побувати і серед найпростіших робітників, і серед бюрократів вищого ешелону, а отже, міг дивитися на речі широко.

Окремий інтерес для нас складають ті частини мемуарів, де Кравченко так чи інакше висловлюється з приводу «українського питання». Автор на сторінках своєї книжки спокійно називає себе одночасно і українцем, і росіянином, з однаковим сентиментом згадуючи українські та російські культурні, історичні, мовні реалії. Тобто він є носієм, скажімо так, «малоросійської» ідентичності, яка визнає всі українські особливості, проте сприймає їх як не-одмінну частину російського контексту. На той час, коли Віктор Кравченко жив у Радянській Україні, така

ідентичність була вельми розповсюджена. Але — в спогадах, відомих, обговорюваних у сьогодиншній Україні, ця тожсамість присутня не дуже часто. Ми набагато більшою мірою зустрічаємося з суто українським або російським мемуарним поглядом на минуле. «Я вибрав свободу» дозволяє краще зрозуміти «перехідну» частину населення УСРР, її досить суперечливі погляди: наприклад, м'яке несхвалення українізації через її «нав'язливість», поєднане з легким співчуттям її активістам, або сприйняття України як частини «Великої росії», що парадоксально межує, скажімо, із засудженням надміру вузьких реальних повноважень української республіки — приміром, неможливості втілити теоретичне право на вихід із СРСР.

Спогади Віктора Кравченка стали на Заході сенсацією. Адже в 1940-ві роки, коли Сталіним захоплювалися як героєм боротьби проти Гітлера, ця книжка розповідала жахливі подробиці про Голодомор, репресії, використання рабської праці в'язнів, безпробудні злидні та дикі порядки в СРСР. На Кравченка накинулася з обвинуваченнями в брехні ліва та пов'язана з

Радянським Союзом преса. А він відповів позовом проти однієї з таких газет. «Процес століття», як його називали у Франції, зібрав масу свідків і учасників. З одного боку були симпатичні СРСР, зокрема й відомі інтелектуали, а на підтримку Кравченка висловилося багато тих, кому вдалося врятуватися від «принад» радянського життя. Кравченко переміг.

Ляпас Радянському Союзу був гучний. Але своєю втечею Віктор Кравченко, звісно, прирік на страждання родичів, які лишилися в СРСР. Більшість із них опинилися за ґратами чи й загинули. Сам Кравченко загинув 1966 року. Офіційно це було самогубство, хоча з такою версією згодні не всі.

А книжка «Я вибрав свободу» залишається одним із важливих видань двадцятого століття, спрямованих проти деспотів і тираній. Це, звісно, не робить її чимось безсумнівним, у ній вистачає дрібних помилок, та й загальні настанови автора багато в чому дискусійні. Але її поява в українському перекладі Алли Пархоменко — справа абсолютно необхідна. ■

Олег КОЦАРЕВ

Chcesz pomóc Ukrainie, a nie wiesz jak?

Ваші знайомі питають, як можна допомогти Україні зараз? Ми зібрали кілька інституцій і організацій, які варто підтримати. Подаємо польською мовою, щоб ви могли показати їх друзям-полякам.

Związek Ukraińców w Polsce (ukraincy.org.pl) zbiera pomoc finansową na rzecz Ukrainy oraz pomoc uchodźcom wojennym z Ukrainy. Nie zbieramy innej pomocy humanitarnej (odzież, żywność, środki medyczne).

Pomóż Ukrainie wpłacając darowiznę na wydzielony rachunek bankowy:

Związek Ukraińców w Polsce Zarząd Główny, ul Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto PLN: **PL 91 1160 2202 0000 0005 1892 0357**

Konto EURO: **PL 03 1160 2202 0000 0005 1909 3922**

Konto USD: **PL 56 1160 2202 0000 0005 1909 4617**

BIC/S.W.I.F.T.: **BIGBPLPWXXX**

Bank Millennium S.A., ul. Stanisława Żaryna 2a, 02-593 Warszawa, z dopiskiem Pomoc Ukrainie!

Ścisłe współpracujemy z **Ukraińskim Domem** w Warszawie: ukrainskidom.pl.

Na tej stronie można: ■ zgłosić realną pomoc uchodźcom ■ zgłosić swój udział jako wolontariusz ■ przekazać pieniądze na pomoc Ukrainie lub uchodźcom

Ukraiński Dom: całodobowa gorąca linia +48 727 805 764

Darowizny można dokonać w formie przelewu na podany nr konta:

Fundacja „Nasz Wybór” ul. Zamenhofa 1, 00-153 Warszawa

PL 39 1440 1387 0000 0000 1295 6509 Swift: **BPKOPLPW**

#RAZEM_POMÓŻMY_UKRAINIE – Szczeciński oddział Związku Ukraińców w Polsce prowadzi zbiórkę i apeluje o wsparcie do wszystkich chętnych osób.

Nr konta: **20 1090 1492 0000 0001 4312 2731** z dopiskiem „dla rannych” lub „dla dzieci”.

Komitet Społeczny „Razem z Ukrainą”, ul. Leśna1, 11-200 Bartoszyce

Nr rachunku **35 2030 0045 1110 0000 0338 2350**

Fundacja UNITERS (United Volunteers) – apteczki, leki, środki pierwszej pomocy, kamizelki kuloodporne – zrzutka.pl/dlaukrainy NIP: 5242913528 KRS: 0000881474 PLN **PL: 55 1090 1841 0000 0001 4887 5552**

Narodowy Bank Ukrainy zdecydował o otwarciu specjalnego konta do zbierania funduszy na wsparcie Sił Zbrojnych. Decyzja ta została podjęta w związku z wprowadzeniem w Ukrainie stanu wojennego i zbrojną agresją Federacji Rosyjskiej.

Szczegóły oficjalnego konta specjalnego **UA843000010000000047330992708:**

Konto jest wielowalutowe.

Konto PLN:

BENEFICIARY: National Bank of Ukraine

BENEFICIARY BIC: NBUA UA UX

BENEFICIARY ADDRESS: 9 Instytutska St, Kyiv, 01601, Ukraine

ACCOUNT NUMBER: **PL91113000070080239435200002**

BENEFICIARY BANK NAME: Bank Gospodarstwa Krajowego

BENEFICIARY BANK BIC: GOSKPLPW

BENEFICIARY BANK ADDRESS: Al. Jerozolimskie 7, 00-955 Warszawa, Polska (temporary address: Chmielna 73, 00-801 Warszawa, Polska)

PURPOSE OF PAYMENT: for ac 47330992708

Come back alive. Organizacja w Ukrainie, która współpracuje bezpośrednio z dowództwem i personelem jednostek wojskowych, kupuje kamery termowizyjne na podczerwień, google noktowizyjne, opatrunki hemostatyczne itp.

IBAN Code (Euro) **UA093052990000026004025029786**

IBAN Code (US Dollars) **UA173052990000026009035028620**

JSC CB „PRIVATBANK”, 1D HRUSHEVSKOHO STR., KYIV, 01001, UKRAINE

Bank SWIFT-Code **PBANUA2X**

Відійшли...

Петрові Тимі
довголітньому голові Об'єднання українців у Польщі,
висловлюємо глибоке співчуття з приводу смерті мами

бл. п. Стефанії Тими

Вічна їй пам'ять!

Управа відділу в Кошаліні та управа гуртка ОУП в Кошаліні

З великим сумом сприйняли ми звістку, що 25.08.2022 р. у Щеціні упокоївся

д-р Іван Душкевич
(1930–2022)

Ініціатор та співзасновник 1975 року Фестивалю українських дитячих ансамблів у Кошаліні.
Співзасновник Українського лікарського товариства в Польщі.
Людина доброго серця, відомий лікар, активний член української громади.

Родині померлого висловлюємо глибоке співчуття!

Вічна йому пам'ять!
Управа відділу в Кошаліні та управа гуртка ОУП в Кошаліні

Передплата «Нашого слова» на 2022 рік ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	104,00 зл	208,00 зл	416,00 зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	118,00 зл	236,00 зл	472,00 зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	790,00 зл
95,00 євро	190,00 євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	790,00 зл
145,00 дол КАНАД.	290,00 дол КАНАД.

США, АВСТРАЛІЯ

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
395,00 зл	790,00 зл
113,00 дол США	225,00 дол США

**35-ліття одруження
Марії та Юрія Опарів**

Дорогоцінні наші Батьки!
Щиро вітаємо Вас з цим чудовим днем,
з кораловою річницею,
що символізує вашу міцну, незламну любов,
яка дала життя нам, і стала прикладом того,
як потрібно будувати сім'ю.
Нехай це світле почуття буде вічним,
а життя довгим і щасливим!

З повагою та любов'ю до Вас –
ваші діти та онуки – Ксеня та Ярко
з родинами

**ПІДТРИМАЙ ВІДБУДОВУ
УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО ДОМУ
В ПЕРЕМИШЛІ**

**Фонд Український народний дім
у Перемишлі,
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu,
ul. Kościuszki 5
37-700 Przemyśl
Poland**

**PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001
USD: 61 1600 1462 1838 9708 6000 0002
EUR: 07 1600 1462 1838 9708 6000 0004
SWIFT: PRABPLPK**

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, redaktorzy – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Valeriia Kirikova, redaktor techniczny – Olga Michaluk, prenumerata, reklama – Lesia Korostawycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewicz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa,
tel.: 22 679-96-77 (sekretariat).

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: http://ukraincy.org.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. **Nakład** 2300 egz.

Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:
47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:
IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:
IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.
Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.
Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.
Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.
„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:
Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl
Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Statki wyrażają точку zoru autorów i nie mogą być utożsamiane z oficjalną pozycją Ministra wewnętrznych spraw ta administracji.